123. Perjantaina 10 päivänä tammikuuta 1992

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Vaaleja:

1) Eduskunnan pääsihteerin vaali 4334

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992 4335

Hallituksen esitys n:o 57
Raha-asia-aloitteet n:ot 1—1290
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista 4364

Hallituksen esitys n:o 154
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

4) Ehdotukset laiksi poliisin hallinnosta 4372

Hallituksen esitys n:o 155
Lakialoite n:o 74
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 231 laeiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon sekä tuontimaksulain ja siihen liitettyjen tuontimaksutaulukon ja teollisuusetuluettelon muuttamisesta 4373

S.

6) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 kansainvälistä tekstiilikauppaa koskevan sopimuksen voimassapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta (A 4) . 4373

7) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Kiinan kansantasavallan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 5) ..... „

8) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Hongkongin kanssa eräiden tekstiilituotteiden Hongkongista tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta ja valvomisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 6) .... „

9) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Korean tasavallan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 7) ..... „

10) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Macaon kanssa eräiden tekstiilituotteiden Macaosta tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta ja valvomisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 8) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Donner, Lamminen, P. Leppänen, Markkula, Mäkelä, Norrback, Pelttari, Savolainen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Vuorensola ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat P. Leppänen, Markkula, Vuorensola ja Tennilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Markkula, virkatehtävien vuoksi ed. Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alho ja Savolainen.

Sihteerin tehtävien hoito

Puhemies: Ilmoitan, että koska pääsihteeri Ketola on sairauden johdosta estynyt toimimasta eduskunnan sihteerinä tässä istunnossa ja apulaispääsihteeri Tiitinen muutoin estynyt toimimasta sihteerinä pääsihteerin vaalissa, olen työjärjestyksen 9 §:n 3 momentin nojalla kutsunut vanhemman eduskuntasihteerin hoitamaan sihteerin tehtäviä sanottua asiaa käsiteltäessä.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 333, 339, 340, 353, 354, 356, 358, 359, 363, 367, 387 ja 404. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan pääsihteerin vaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on eduskunnan pääsihteerin vaali. Työjärjestyksen 9 §:n 2 momentin mukaisesti kansliatoimikunta on antanut hakijoista lausunnon, joka monistettuna on jaettu edustajille ja otetaan pöytäkirjaan.

Kansliatoimikunnan lausunto on näin kuuluva:

"Kansliatoimikunta 9.1.1992

Eduskunnalle

Eduskunnan pääsihteerin viran tultua avoimeksi 1 päivästä ensi maaliskuuta lukien virka on eduskunnan työjärjestyksen 9 §:n 2 momentin mukaisesti ollut puhemiehen toimesta haettavaksi julistettuna. Virkaa ovat määräajassa hakeneet valiokuntasihteeri, oikeustieteen kandidaatti Arvo Johannes Kämppi ja eduskunnan apulaispääsihteeri, varatuomari Seppo Kalervo Tiitinen.

Kansliatoimikunta, jonka eduskunnan työjärjestyksen 9 §:n 2 momentin mukaan tulee antaa hakijoista lausuntonsa, toteaa, että eduskunnan kanslian ohjesäännön 1 §:n mukaan eduskunnan kanslian päällikkönä on eduskunnan pääsihteeri. Ohjesäännön 32 §:n mukaan kelpoisuusehtona pääsihteeriltä vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto, hyvä perehtyneisyys lainvalmistelutyöhön sekä eduskuntatyön hyvä tuntemus. Tämän perusteella ja tutustuttuaan hakijoiden nimikirjassa oleviin merkintöihin kansliatoimikunta toteaa, että molemmat hakijat on katsottava virkaan päteviksi.

Hakijoiden ansioita verratessaan kansliatoimikunta on havainnut seuraavaa:

Valiokuntasihteeri Kämppi on, oikeustieteellisen tutkintonsa suoritettuaan, työskennellyt vuodesta 1967 lähtien tie- ja vesirakennushallituksen tiesuunnitteluosaston ylimääräisenä lakimiehenä, Perniön ja Huittisten verotoimiston verojohtajana, verohallituksen ylitarkastajan viransijaisena sekä valtiovarainministeriön veroosaston nuorempana ja vanhempana hallitussihteerinä. Vuodesta 1978 alkaen Kämppi on toiminut eduskunnan kansliassa valtiovarainvaliokunnan päätoimisena sihteerinä.

Edellä kuvatun virkauransa perusteella Kämpillä on pitkäaikainen ja laaja kokemus lainvalmistelutyöstä yleensä sekä kokemusta muutoinkin lakien tuntemisessa ja erityisesti vero- ja budjettilakien tulkinnassa. Valiokuntasihteerinä toimiessaan hän on erityisesti perehtynyt eduskunnan valiokuntalaitoksen työskentelyyn. Hoidettuaan edellä sanotun lisäksi Huittisten kunnassa ja kauppalassa sekä Vantaan kaupungissa kunnallisia luottamustehtäviä sekä toimittuaan metsäverotuksen kehittämiskomitean sihteerinä sekä eri toimikuntien ja työryhmien jäsenenä Kämppi on hankkinut arvokkaita valmiuksia ja hallinnollista kokemusta hakemansa viran hoitoa varten.

Apulaispääsihteeri Tiitinen on, oikeustieteellisen tutkintonsa suoritettuaan, auskultoinut tuomioistuinlaitoksessa ja saanut varatuomarin arvon. Hän on työskennellyt vuodesta 1969 opetusministeriössä tilapäisenä ja ylimääräisenä esittelijänä toimien tällöin myös esittelijänä val-

tioneuvoston istunnoissa ja opetusministeriön nuorempana hallitussihteerinä sekä vuosina 1973—75 kouluhallituksen yleisen osaston hallintotoimiston toimistopäällikkönä. Hän on ollut eduskunnan keskuskansliassa nuorempana sihteerinä vuosina 1975—76. Tiitinen on toiminut eduskunnan sivistysvaliokunnan sivutoimisena sihteerinä 1972—75 sekä hoitanut eduskunnan kansliassa päätoimista perustuslaki- ja ulkoasiainvaliokunnan sihteerin virkaa 1977—78. Suojelupoliisin päällikkönä hän oli 1978—90, mistä virasta hän siirtyi eduskunnan apulaispääsihteeriksi 1.10.1990 alkaen.

Edellä sanottuja virkoja hoitaessaan Tiitinen on saavuttanut monipuolisen ja hyvän kokemuksen lainvalmistelutyössä sekä laajan kokemuksen lakien tuntemisessa ja tulkinnassa. Erityisesti hänen on toiminnallaan perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan sihteerinä sekä keskuskanslian nuorempana sihteerinä ja apulaispääsihteerinä katsottava hankkineen kokemusta sekä valiokunta- että täysistuntotyöskentelyssä samoin kuin yleensä valtiosäännön tuntemuksessa. Toimittuaan yli 12 vuoden ajan itsenäisen päällikköviraston, suojelupoliisin päällikkönä ja hoidettuaan apulaispääsihteerin virkaan kuuluvia hallinnollisia tehtäviä sekä toimittuaan lukuisten komiteoiden, toimikuntien ja työryhmien sihteerinä, jäsenenä, pysyvänä asiantuntijana tai puheenjohtajana Tiitisen on katsottava saavuttaneen myös eduskunnan kanslian päällikön aseman edellyttämän hallinnollisen kokemuksen.

Edellä sanotun perusteella kansliatoimikunnassa on 4 jäsentä ollut apulaispääsihteeri Tiitisen ja 2 jäsentä valiokuntasihteeri Kämpin valitsemisen kannalla. Kansliatoimikunta näin ollen puoltaa apulaispääsihteeri Tiitisen valitsemista eduskunnan pääsihteeriksi 1 päivästä maaliskuuta 1992 alkaen."

P u h e m i e s : Lausunnosta havaitaan, että kansliatoimikunta on päättänyt puoltaa apulaispääsihteeri Tiitisen valitsemista eduskunnan pääsihteeriksi 1 päivästä maaliskuuta 1992 alkaen. Kun virkaan on kaksi hakijaa, on se työjärjestyksen 9 §:n 2 momentin mukaan täytettävä noudattaen, mitä puhemiehen vaalista on säädetty. Huomautan työjärjestyksen 45 §:n säännöksestä, että vaali toimitetaan umpilipuin. Lipuissa saa olla ainoastaan valittavan nimi niin selvästi ilmaistuna, ettei epätietoisuutta tarkoitetusta henkilöstä voi syntyä.

Vaalissa avustamaan pyydän seuraavat edustajat: Tenhiälä, Skinnari, Mäki-Hakola ja Seppänen.

Vaalitoimitus alkaa.

Edustajat P. Leppänen, Markkula ja Vuorensola merkitään läsnä oleviksi.

P u h e m i e s : Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet apulaispääsihteeri Tiitinen 117 ääntä ja valiokuntasihteeri Kämppi 59 ääntä. Lisäksi on jätetty 6 tyhjää lippua. Edelleen on jätetty yksi lippu, jossa on nimi Vainio. Kun hakijoiden joukossa ei ole sen nimistä henkilöä, tämä lippu on hylätty. Vielä on hylätty kaksi lippua niihin tehtyjen vaalisäännösten vastaisten merkintöjen vuoksi.

P u h e m i e s : Koska eduskunnan apulaispääsihteeri, varatuomari Seppo Tiitinen on saanut ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan pääsihteeriksi 1 päivästä maaliskuuta 1992 alkaen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 57
Raha-asia-aloitteet n:ot 1—1290
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72.

P ä ä l u o k k a 2 1

P u h e m i e s : Eilen pidetyssä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskeva ehdotus

Seuraava pääluokkaa koskeva, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisena jätetty, edustajille monistettuna ja numeroituna jaettu ehdotus tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Seppänen: momentilta 21.02.70 vähennettäväksi 5 000 000 mk Tasavallan Presidentin kanslian kaluston hankinnoista.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Andersson: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotus n:o 1 ja sitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Päätökset:

Luku 01 Tasavallan Presidentti, hyväksytään.

Luku 02 Tasavallan Presidentin kanslia.

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 24 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 23

Puhemies: Eilen pidetyssä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Stenius-Kaukonen: momentilta 23.01.21 vähennettäväksi 2 000 000 mk ministeriöiden edustus- ja muista vastaavista menoista.
2. Ed. Stenius-Kaukonen: momentilta 23.02.29 vähennettäväksi 2 500 000 mk valtioneuvoston kanslian muista kulutusmenoista.
3. Ed. Stenius-Kaukonen: momentilta 23.25.29 vähennettäväksi 1 000 000 mk valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistojen muista kulutusmenoista.
4. Ed. Stenius-Kaukonen: momentilta 23.25.76 vähennettäväksi 25 000 000 mk Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustöistä.
5. Ed. Moilanen: momentilta 23.27.50 vähennettäväksi 20 000 000 mk poliittisen toiminnan avustamiseen varatusta määrärahasta.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Teen ehdotukset n:ot 1—4.

Ed. Seppänen: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. V. Laukkanen: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—5 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Valtioneuvosto.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 02 Valtioneuvoston kanslia.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 03 Oikeuskanslerinvirasto, hyväksytään.

Luku 25 Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

P u h e m i e s : Pyydän "ei" äänestäviä nousemaan seisomaan.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Vähemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 27 Poliittisen toiminnan avustaminen.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

P u h e m i e s : Pyydän "jaa" äänestäviä nousemaan seisomaan.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Valtioneuvoston muut menot, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 2 4

P u h e m i e s : Eilen pidetyssä varsinaisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Hautala: momentille 24.30.66 lisäyksenä 490 000 000 mk käytettäväksi kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön. (RA n:o 512)
2. Ed. Koskinen: momentille 24.30.66 lisäyksenä 6 000 000 mk käytettäväksi kansalliseen kehitysjoukkotoimintaan avustuksena Kehitysyhteistyön Palvelukeskus ry:lle. (RA n:o 669)
3. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille 24.30.66 lisäyksenä 15 000 000 mk Afrikan Kansalliskongressille (ANC) annettavaan humanitaariseen apuun. (RA n:o 1117)
4. Ed. Wahlström: momentille 24.30.66 lisäyksenä 100 000 000 mk, mistä
86 000 000 mk YK:n väestörahastolle,
8 000 000 mk UNRWAlle ja
6 000 000 mk Kehitysyhteistyön Palvelukeskus ry:lle. (I vastalause)
5. Ed. T. Roos: momentin 24.30.66 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että UNRWAlle myönnetään 18 000 000 markan avustus myös vuonna 1992. Kehitysyhteistyömäärärahojen käyttösuunnitelmaa muutetaan siten, että UNRWAlle vapautuu 8 000 000 markan lisämääräraha." (I vastalause)

6. Ed. T. Roos: momentin 24.30.66 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että kehitysjoukkotoiminnan määrärahoja lisätään 6 000 000 markalla siten, että kahdenvälisen avun maittain jakamattomasta osasta varataan tarkoitukseen varattava määräraha." (II vastalause)

7. Ed. Aittoniemi: luvun 24.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että entisessä Neuvostoliitossa, erityisesti Venäjällä ja Baltian maissa viimeaikainen kehitys on johtanut siihen, että maat ovat kasvavassa määrin kehitysavun luonteisen avun tarpeessa niin ympäristökysymysten kuin myös elintarvikeavun ja talouden kehittämisen suhteen.

Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus välittömästi selvittää, onko olemassa riittävät edellytykset mainittujen alueiden ottamisesta niiden kehitysmaiden piiriin, joille Suomi antaa kehitysapua, ja että myönteisessä tapauksessa osa maamme kehitysavusta suunnattaisiin mainittujen alueiden auttamiseen ja kehittämiseen."

8. Ed. Haavisto: luvun 24.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Suomen kehitysavun tavoitteena on pitkään ollut saavuttaa 0,7 %:n osuus bruttokansantuotteesta. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä kehitysyhteistyövaroja on vähennetty niin, että bruttokansantuoteosuus jää noin 0,57 %:iin. Suomi on joutunut mm. perääntymään aiemmista maksulupauksistaan kansainvälisille järjestöille.

Eduskunta edellyttää, että 0,7 %:n osuus bruttokansantuotteesta varataan kehitysyhteistyöhön ja laaditaan kehitysyhteistyön toimenpideohjelma, jossa painotetaan ympäristö-, väestö-, nais- ja ihmisoikeuskysymyksiä kehitysyhteistyössä."

9. Ed. T. Roos: luvun 24.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että määrätietoisen ja talouden suhdanteista riippumattoman kehitysyhteistyön takaamiseksi laaditaan viivyttelemättä kehitysyhteistyön toimenpideohjelma." (II vastalause)

Keskustelu:

Ed. H a u t a l a : Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Kannatan.

Ed. K o s k i n e n : Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. V e h k a o j a : Kannatan.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. W a h l s t r ö m : Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta ja teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. H e l l e : Kannatan ed. Wahlströmin ehdotusta.

Ed. T. R o o s : Teen ehdotukset n:ot 5 ja 6.

Ed. N y b y : Kannatan.

Ed. A i t t o n i e m i : Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. J u r v a : Kannatan.

Ed. H a a v i s t o : Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. P a l o h e i m o : Kannatan.

Ed. T. R o o s : Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. N y b y : Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—9 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, hyväksytään.

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

P u h e m i e s : Pyydän "jaa" äänestäviä nousemaan seisomaan.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koskisen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

P u h e m i e s : Pyydän "jaa" äänestäviä nousemaan seisomaan.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

P u h e m i e s : Pyydän "jaa" äänestäviä nousemaan seisomaan.

Kun tämä on tapahtunut, toteaa

P u h e m i e s : Enemmistö.

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. T. Roosin ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. T. Roosin ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 6 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 183 jaa- ja 5 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P u h e m i e s : Ed. Haaviston ehdotus n:o 8 ja ed. T. Roosin ehdotus n:o 9 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. T. Roosin ehdotuksen n:o 9 ja ed. Haaviston ehdotuksen n:o 8 välillä.

Ehdotus n:o 9 "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 46 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 9)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 9.

2) Äänestys ed. T. Roosin ehdotuksesta n:o 9 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 80 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Teollinen kehitysyhteistyö, luku 50 Yhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa sekä luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 26

P u h e m i e s : Yleiskeskustelu pääluokasta julistettiin eilen pidetyssä varsinaisessa täysistunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kir-

jallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Varpasuo: momentille 26.80.74 lisäyksenä 16 000 000 mk valtion pelastusopiston rakentamisen aloittamiseksi Lohjalle niin kuin eduskunta on vuoden 1988 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä jo päättänyt. (RA n:o 1207)
2. Ed. Kasurinen: momentille 26.90.74 lisäyksenä 15 450 000 mk Kaakkois-Suomen rajavartioston rakentamishankkeisiin. (RA n:o 540)
3. Ed. Laaksonen: momentille 26.97.34 lisäyksenä 25 000 000 mk kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin. (I vastalause)
4. Ed. Rinne: momentille 26.97.34 lisäyksenä 1 100 000 mk Pohjois-Satakunnan kehittämiskeskuksen toiminnan turvaamiseksi. (RA n:o 1014)
5. Ed. Laine: momentin 26.97.43 perusteluissa lausuttavaksi: "Sisäasiainministeriön teettämän läänin kehittämisrahan arviointitutkimuksen tulokset osoittavat määrärahan myönteiset vaikutukset läänien omatoimisessa kehittämisessä. Avustuksia on haettu paljon enemmän kuin niitä oli mahdollista myöntää. Siksi määrärahaa tulee korottaa." (RA n:o 704)
6. Ed. Apukka: momentille 26.97.43 lisäyksenä 60 000 000 mk läänin kehittämisrahaan. (I vastalause, RA n:o 419)
7. Ed. Laitinen: momentille 26.97.43 lisäyksenä 10 000 000 mk läänin kehittämisrahaan rakennemuutosvaikeuksissa olevien paikkakuntien ongelmien hoitamiseksi. (RA n:o 718)
8. Ed. Rajamäki: momentille 26.97.43 lisäyksenä 5 000 000 mk läänin kehittämisrahaan. (II vastalause)
9. Ed. Apukka: luvun 26.97 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta ei hyväksy hallituksen suunnitelmia saattaa yhä useammat hyvinvointipalvelut maksullisiksi, sillä se vain lisää eriarvoisuutta, ja edellyttää, että hallitus luopuu niistä."
10. Ed. Polvinen: momentille 26.99.26 lisäyksenä 300 000 mk Kainuun maakuntahallinnon kehittämiskokeilun käynnistämistä varten. (RA n:o 937)

Keskustelu:

Ed. Varpasuo: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Viljanen: Kannatan.

Ed. Kasurinen: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Ranta: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Rinne: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Vähänäkki: Kannatan ed. Rinteen erinomaista ehdotusta.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Apukka: Kannatan ed. Laineen ehdotusta ja teen samalla ehdotuksen n:o 6.

Ed. Laaksonen: Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Ed. Laitinen: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Viljamaa: Kannatan ed. Laitisen ehdotusta.

Ed. Rajamäki: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Nyby: Kannatan ed. Rajamäen ehdotusta.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Laaksonen: Kannatan.

Ed. Polvinen: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Apukka: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—10 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Sisäasiainministeriö, luku 05 Lääninhallitukset, luku 06 Väestörekisterikeskus, luku 07 Rekisteritoimistot ja luku 75 Poliisitoimi, hyväksytään.

Luku 80 Pelastushallinto.

Äänestys ed. Varpasuon ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 51 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 90 Rajavartiolaitos.

Äänestys ed. Kasurisen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 24 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 20. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 97 Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rinteen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 38 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P u h e m i e s : Ed. Apukan ehdotus n:o 6, ed. Laitisen ehdotus n:o 7 ja ed. Rajamäen ehdotus n:o 8 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään ehdotuksesta n:o 6 ehdotusta n:o 7 vastaan, sitten voittaneesta ehdotusta n:o 8 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Laitisen ehdotuksen n:o 7 ja ed. Apukan ehdotuksen n:o 6 välillä.

Ehdotus n:o 7 "jaa", ehdotus n:o 6 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 33 ei-ääntä, 28 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 16)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 7.

2) Äänestys ed. Rajamäen ehdotuksen n:o 8 ja ed. Laitisen ehdotuksen n:o 7 välillä.

Ehdotus n:o 8 "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 34 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 17)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 8.

3) Äänestys ed. Rajamäen ehdotuksesta n:o 8 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 75 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Polvisen ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 10 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 38 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 27

Puhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta julistettiin eilisessä varsinaisessa täysistunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Laaksonen: luvun 27.14 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin palvelusajan lyhentämiseksi noin 30 vuorokaudella ja kertausharjoitusten vähentämiseksi, jolloin säästyviä varoja voidaan käyttää mm. päivärahojen korottamiseen." (I vastalause)

2. Ed. Laaksonen: momentilta 27.25.16 vähennettäväksi 150 000 000 mk ja momentille merkitty ilmavoimien torjuntahävittäjien hankintaa ja siihen liittyviä toimintoja koskeva tilausvaltuus poistettavaksi. (I vastalause)

[3 a. Ed. Nyby: momentilta 27.25.16 vähennettäväksi 150 000 000 mk puolustusmateriaalihankintojen määrärahasta, jolloin momentin loppusummaksi tulee 2 645 450 000 mk, ja momentin perusteluissa lausuttavaksi: "Samalla poistetaan momentin 27.25.16 'Puolustusmateriaalihankinnat' tilausvaltuuksiin liittyvistä perusteluista kohta a selvitysosineen. Samalla korjataan momentin neljäs kappale kuulumaan niin, että 'vuoden 1992 aikana saa tehdä puolustusmateriaalin, kaluston ja välineiden hankkimiseksi sopimuksia jäljempänä mainitun tilausvaltuuden mukaisesti yhteensä enintään 775 000 000 markan arvosta. Näistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 60 000 000 mk, mikä on otettu huomioon momentin määrärahassa'." (II vastalause)]

4. Ed. Pykäläinen: momentilta 27.25.16 vähennettäväksi 264 000 000 mk muista puolustusmateriaalihankinnoista kuin torjuntahävittäjien hankinnasta. (III vastalause)

5. Ed. Laitinen: momentin 27.25.16 perustelujen päätösosan kolmannen kappaleen toisen virkkeen muuttamista näin kuuluvaksi: "Tilausvaltuudesta saa käyttää hankitun materiaalin Suomessa tapahtuvien käyttöönotto-, varastointi- ja henkilöstön palkkauskustannusten lisäksi vuonna 1992 200 000 000 mk ja vuosina 1993—95 vuosittain enintään 100 000 000 mk eli yhteensä enintään 500 000 000 mk puolustusmateriaalihankintoihin kotimaasta".

6. Ed. Pykäläinen: momentin 27.25.16 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta ei hyväksy torjuntahävittäjien uusimista koskevaa 9 500 000 000 markan tilausvaltuutta, minkä johdosta poistetaan myös vuotta 1992 koskeva 150 000 000 markan valtuuksien käyttöoikeus." (III vastalause)

7. Ed. Pykäläinen: momentilta 27.25.17 vähennettäväksi 800 000 mk uuden materiaalin hankkimisesta käytöstä poistetun tai myydyn irtaimen omaisuuden tilalle. (III vastalause)

8. Ed. Laaksonen: momentilta 27.25.24 vähennettäväksi 60 000 000 mk varustuksen käyttö- ja kunnossapitomenoista. (I vastalause)

9. Ed. Nyby: luvun 27.25 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että puolustusmenot on mitoitettava niin, että ne eivät reaalisesti nouse nykytasostaan." (II vastalause)

10. Ed. Kasurinen: momentille 27.27.74 lisäyksenä 55 000 000 mk Kymenlaakson varuskuntarakennusten uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen. (RA n:o 541)

11. Ed. Kasurinen: momentille 27.27.74 lisäyksenä 29 000 000 mk Lappeenrannan varuskunnan peruskorjaus- ja rakennustöihin. (RA n:o 542)

12. Ed. Mäkipää: momentille 27.27.74 lisäyksenä 9 600 000 mk Parkanon pioneerivarikon monitoimitalon rakentamiseen. (RA n:o 867)

13. Ed. Rask: momentille 27.27.74 lisäyksenä 2 000 000 mk Pohjois-Suomen viesti- ja sähköteknisen korjaamon suunnittelun aloittamiseen. (RA n:o 978)

14. Ed. Rimmi: momentille 27.27.74 lisäyksenä 1 500 000 mk Lylyn viestivälinevarikon varastotilojen rakentamiseen. (RA n:o 1010)

15. Ed. Haavisto: pääluokan 27 perusteluissa lausuttavaksi: "Suurvaltojen sotilaallinen vastakkainasettelu Euroopassa on poistunut. Tilanne on kehittynyt nopeasti Varsovan liiton hajottua ja itsenäisten tasavaltojen syntyessä entisen Neuvostoliiton alueelle. Kun vanhat sotilaalliset uhkakuvat ovat poistuneet, aseidenriisunta on saanut uutta vauhtia. Vastakkainasettelun sijaan on syntymässä uudenlainen, yleiseurooppalainen yhteistyöhön perustuva turvallisuusjärjestelmä.

Sotilaallisten uhkakuvien sijaan turvallisuusriskiksi ovat nousseet ympäristön pilaantuminen sekä Eurooppaa sisäisesti jakava ja pohjoista ja etelää erottava sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen epäsuhta. Asevarustelulla — edes tehokkaimmilla uusilla torjuntahävittäjillä — ei kyetä torjumaan näitä uhkia. Päinvastoin asevarustelu ja sotatarviketuotanto ovat olleet niitä synnyttämässä.

Eduskunta edellyttää, että laaditaan ohjelma Suomen oman aseriisunnan toteuttamiseksi ja turvallisuuspolitiikkamme saattamiseksi uutta eurooppalaista todellisuutta vastaavaksi. Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan on puolustusmäärärahoista vähennettävä vuosittain 10 prosenttia käytettäväksi ympäristöministeriön hallinnonalalla kansainväliseen ja kansalliseen ympäristönsuojeluun."

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Teen ehdotukset n:ot 1 ja 2.

Ed. A p u k k a : Kannatan.

Ed. N y b y : Teen ehdotuksen n:o 3 a.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Kannatan.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. U. A n t t i l a : Kannatan.

Ed. L a i t i n e n : Teen ehdotuksen n:o 5 ja toivon, että jos ehdotus ei tule hyväksytyksi, asia hoidetaan ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Ed. A. O j a l a : Kannatan.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Teen ehdotukset n:ot 6 ja 7.

Ed. U. A n t t i l a : Kannatan.

Ed. L a a k s o n e n : Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. A p u k k a : Kannatan.

Ed. N y b y : Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Kannatan.

Ed. K a s u r i n e n : Teen ehdotukset n:ot 10 ja 11.

Ed. R a n t a : Kannatan ed. Kasurisen ehdotuksia.

Ed. M ä k i p ä ä : Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. J u r v a : Kannatan.

Ed. R a s k : Teen ehdotuksen n:o 13.

Ed. A p u k k a : Kannatan.

Ed. R i m m i : Teen ehdotuksen n:o 14.

Ed. A p u k k a : Kannatan.

Ed. H a a v i s t o : Teen ehdotuksen n:o 15.

Ed. P u l l i a i n e n : Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1 ja 2, 3 a ja 4—15 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Puolustusministeriö ja luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot, hyväksytään.

Luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 65 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot.

P u h e m i e s : Ed. Laaksosen ehdotus n:o 2 ja ed. Pykäläisen ehdotus n:o 6 ovat saman sisältöiset, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 2 ja ed. Pykäläisen ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö "jaa", ehdotukset n:ot 2 ja 6 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 68 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P u h e m i e s : Vaikka ed. Nybyn muutosehdotusta n:o 3 a ei ole työjärjestyksen 44 §:n 4 momentin mukaisesti jätetty kirjallisena keskuskansliaan hyväksytyn menettelytavan mukaisessa määräajassa, olen päättänyt, että ehdotus otetaan käsiteltäväksi, koska kyse on vastalauseeseen sisältyvästä ehdotuksesta, joka on alun pitäen jätetty virheellisessä muodossa keskuskansliaan.

Ed. Nybyn ehdotus n:o 3 a ja ed. Pykäläisen ehdotus n:o 4 ovat vastakkaisia, joten ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Pykäläisen ehdotuksesta n:o 4 ed. Nybyn ehdotusta n:o 3 a vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Nybyn ehdotuksen n:o 3 a ja ed. Pykäläisen ehdotuksen n:o 4 välillä.

Ehdotus n:o 3 a "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 28 ei-ääntä, 47 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 23)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ehdotuksen n:o 3 a.

2) Äänestys ed. Nybyn ehdotuksesta n:o 3 a mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 a "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 68 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laitisen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 73 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pykäläisen ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 155 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Nybyn ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 71 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 27 Kiinteistömenot.

Äänestys ed. Kasurisen ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 10 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 31 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kasurisen ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 11 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 29 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Mäkipään ehdotuksesta n:o 12.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 12 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 24 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Raskin ehdotuksesta n:o 13.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 13 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 43 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rimmin ehdotuksesta n:o 14.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 14 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 32 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta, luku 90 Valtion pukutehdas ja luku 99 Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 15 "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 62 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 28

P u h e m i e s : Yleiskeskustelu pääluokasta julistettiin eilisessä varsinaisessa täysistunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Laaksonen: momentille 28.05.25 lisäyksenä 20 000 000 mk Posti- ja telelaitoksen henkilöstön uudelleensijoittamisen tukemiseen. (RA n:o 685)
2. Ed. Riihijärvi: momentille 28.99.61 lisäyksenä 50 000 000 mk invalidien autoveron palautusoikeuden budjettiperusteiseksi laajentamiseksi. (RA n:o 1129)

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. A p u k k a : Kannatan.

Ed. R i i h i j ä r v i : Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. J u r v a : Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1 ja 2 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Valtiovarainministeriö ja luku 03 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, hyväksytään.

Luku 05 Valtiokonttori.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 77 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 07 Eläkkeet, luku 10 Valtiontalouden tarkastusvirasto, luku 18 Verohallinto, luku 37 Eräät hinnanerokorvaukset, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle, luku 40 Tullilaitos, luku 50 Suomen rahapaja, luku 52 Tilastokeskus, luku 54 Pankkitarkastusvirasto, luku 60 Rakennushallinto, luku 64 Eräät valtion kiinteistömenot, luku 70 Valtionhallinnon kehittämiskeskus, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet, luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot, luku 82 Postipankki Oy, luku 83 Kansainväliset rahoitusyhteisöt, luku 84 Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt, luku 85 Sitoumusten lunastaminen ja luku 86 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, hyväksytään.

Luku 99 Valtionvarainministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Riihijärven ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 43 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 30

Yleiskeskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kävimme viime syksyn aikana varsin monta perusteellista maatalouspoliittista keskustelua hyvin monissa eri yhteyksissä. On hämmästyttävää, kuinka vähän me puhuimme metsistä, kun kuitenkin Suomi entistä enemmän seisoo kuuluisilla puujaloillaan. Minulle henkilökohtaisesti on ollut varsin merkittävää se, että maatalouden ja metsätalouden yhteispelistä saattaisi tulla uudestaan eräs hyvin merkittävä menestystekijä maaseudulla, mikä tarkoittaa myöskin mm. sitä, että jos me hankimme maatalouden käyttöön joitakin koneita ja laitteita, niin niitä, jos mahdollista, käytetään myös metsätalouden hyväksi, jolloin päästään merkittävään pääomatehokkuuteen.

Ennen kuin kuitenkaan menen tähän asiaan lähemmin, taustaksi vielä eräs hyvin merkittävä asia, joka koskee selvästi tulevaisuutta. Kaikki viimeaikaiset kokemukset ovat osoittaneet, että massateollisuus, sahateollisuus ja huonekaluteollisuus eivät pysty käyttämään sitä puumäärää, jonka Suomen metsät tuottavat. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että metsissämme muodostuu tällä hetkellä 20—30 miljoonaa kuutiota hakkuusäästöä. Tässä katsannossa olemme ehdottaneet täällä puun energiakäytön merkittävää lisäämistä, ja sitä tarkoittava ponsikin tuli eduskunnan hyväksymäksi viime syksyn aikana. Toivoa sopii, että tämä johtaa myös asianomaisiin toimiin. — Täällähän jopa budjettisopu pitkälti syntyi sillä perusteella, että sosialidemokraatit saivat pontensa läpi huoneenvuokralain käsittelyn yhteydessä. Aivan samanlaista menestystä toivomme äsken mainitulle puun energiakäyttöä koskevalle ponnelle.

Kun mainitut asiat yhdistetään, siitä seuraa, että sille tavalle, millä puut korjataan metsistä, tulee aivan erityinen merkitys. Jos tätä rahoina arvioidaan, kysymys on 3,5 miljardista markasta vuoden aikana. Tämän suhteen historia on ollut aika merkittävä. Vielä 1960-luvulla maatalouden käyttämiä traktoreita, ja silloin vielä pienessä määrin hevosia, käytettiin puunkorjuussa. Mutta varsin nopealla aikataululla maatalouden traktorien käytöt puunkorjuussa korvautuivat metsätraktoreilla. Näin luotiin kaksinkertainen konekanta maaseudulle, ja kumpikin konekanta on vajaakäytössä tällä hetkellä. Metsätraktoreilla on vuodessa 2—3 kuukauteen luppoaikaa ja

maataloustraktoreilla huomattavasti pitempi luppoaika. Jos ajatellaan, millä tavalla esimerkiksi viljelytiloilla työt rytmittyvät, niin ne rytmittyvät sillä tavalla, että kaikki ne traktorit jotka ovat viljelytoimintaa varten hankitut, voisivat hyvin olla kausiluonteisesti metsätöissä, jolloinka niille tulisi huomattavasti pitempi käyttöaika. Suoritetut taloudelliset selvitykset ovat osoittaneet, että maatalouden traktorit ovat edullisempi vaihtoehto puunkorjuutyössä kuin metsätraktorit, joten tällä tavalla käytön edullisuus vain paranee.

Samaan asiaan liittyy myös se näkökohta, että metsäyhtiöt pelaavat tässä yhteydessä hyvin merkittävää roolia sillä tavalla, että ne pystykaupoissa tavallaan myyvät myös puunkorjuun, jolloin ne määräävät, millä tavalla puu metsistä korjataan. Tämän laatuisen asianhan pitäisi olla nimenomaan maanomistajan ja metsänomistajan päätettävissä.

Arvoisa puhemies! Tämän perusteella päädytään ehdottamaan automaattisesti sitä, että koko puunkorjuutyö pitäisi saada hintakilpailun piiriin, jolloin se automaattisesti johtaisi siihen, että maatalouden käyttämät traktorit tulisivat tehokkaaseen käyttöön ja tällä tavalla pääomille tulisi parempi tuotto vuositasolla, turhilta investoinneilta vältyttäisiin ja maa- ja metsätaloutena ymmärretty kokonaisuus pärjäisi paremmin. Jos tällainen ei mene vapaaehtoistietä kartelloituneessa maailmassa tai sanotaan nyt Suomessa lähinnä, siinä tapauksessa kilpailupolitiikkaa pitäisi edistää lainsäädännöllä. Joka tapauksessa se merkitsisi parantuvia menestymisen mahdollisuuksia maaseudulle.

Arvoisa puhemies! Toisena asiana kiinnitän huomiota uusiin viljelykasveihin. Tällä hetkelläkin, tänä päivänäkin on tässä talossa käyty keskustelua siitä, mitä pitäisi Suomen pelloilla tehdä ja mitä pitäisi tehdä Suomen metsissä ja kenen Suomen metsät pitäisi omistaa.

Silloin, kun aikoinaan muutin täältä Helsingin kaupungista asumaan Pohjanlahden rannikolle, niin minulle ylpeänä esiteltiin sellainen pensaskasvi kuin tyrni. Kerrottiin, mitenkä valtavan vitamiinipitoisia marjoja tyrnimarjapensaat tuottavat. Jos haluaa pitää flunssan loitolla, niin tulee syödä päivässä yksi tyrnimarja ja tällä tavalla saa sellaisen C-vitamiinipaukun, että pärjää taistelussa flunssaa vastaan. (Ed. Laine: Oikein on opastettu!) — Aivan oikein, ed. Laine, ja tätä on kokeiltu ja iloksi havaittu, että tämä pätee. — Minä varsin suuresti ilostuin, kun äskettäin luin selvitystä entisen Neuvostoliiton eli nykyisen Venäjän valtion alueelta, missä tyrnimarja on kehitetty puutarhakasviksi. Kaiken kaikkiaan viljelyala on tällä hetkellä 200 000 hehtaaria. Marjatilat ovat pinta-alaltaan 50—100 hehtaarin alueita. Tästä on kehitetty todellista teollista toimintaa ja lajikkeet on kehitetty sellaisiksi, että ne pärjäävät jopa Siperian oloissa, siis ankarien mannerilmaston talvien oloissa.

Kun vielä otetaan huomioon tällainen hyvin merkittävä ekologinen näkökohta, että nämä viljelykset eivät tarvitse lainkaan typpilannoitusta sen takia, että tyrnimarja ottaa juurinystyröittensä avulla typen ilmasta, siis käyttäytyvät samalla tavalla kuin leppäkasvit, ja kun vielä hivenaineitakaan ei tarvitse antaa maaperään, ainoastaan fosforia ja kalkkia jonkin verran, niin tällä tavalla liikutaan hyvin edullisessa viljelytoiminnassa.

Arvoisa puhemies! Kun maa- ja metsätalousministeri on tänne juuri saapunut, niin säästyn yhden kirjallinen tai suullisen kysymyksen tekemiseltä ja käytän tilaisuutta hyväkseni ehdottaakseni hänelle julkisena aloitteena, että hän käynnistäisi projektin tyrnimarjapensaan viljelytoiminnan käynnistämisestä Suomessa. Kun hän käy neuvotteluja Venäjän viranomaisten kanssa, niin siinä yhteydessä tekisi sellaiset kaupat, että saataisiin näitä tehokkaita, hyviä tyrnimarjalajikkeita naapurin puolelta. Siellä on kokonainen tutkimuslaitos, jossa on 400 tutkijaa kuulemma näiden asioitten parissa, niin että asiantuntemusta on. Tällä tavalla saatettaisiin saada tänne Suomen puolelle erinomainen uusi viljelykasvi. Kun ajattelee tietysti volyymia, niin tämmöiset 50—100 hehtaarin marjatilat eivät olisi luonnottomia Suomenkaan olosuhteissa olletikin, kun tyrnimarja jo luontaisesti kasvaa Pohjanlahden rannikolla ja saarilla.

Nyt pikkuisen toistan aikaisemmin sanomaani viime syksyn ajalta, nimittäin varsin moneen kertaan tältä samalta paikalta puhuin rypsiöljytuotannon lisäämisen puolesta. Tämä asia oli myöskin maa- ja metsätalousvaliokunnassa jo toistamiseen esillä ja siellä tehtiin yksimielisiä kannanottoja rypsituotannon lisäämisen puolesta.

Kun lueskelin näitä aivan tuoreimpia raportteja menneeltä vuodelta, havaitsin, kuinka karjatilalliset ovat tässä suhteessa lähteneet voimallisesti liikkeelle. He ovat tajunneet, että rypsipuristustoiminnan yhteydessä syntyvää rouhetta voi todella käyttää niin karjalle, sioille kuin kanoillekin rehuissa korvaamaan soijaa. Ongelmana on nyt se, että rouhetta ei ole tarpeeksi

saatavilla. Kuulemma ns. tasapuolisuusperusteilla rouhe menee pääasiassa rehuteollisuudelle. Nyt olisi mielestäni paikallaan mahdollistaa rouheen saanti myöskin suoraan tiloille, missä voitaisiin rehunsekoitus toteuttaa tilakohtaisesti niin, että tilalla itsellään tuotetaan joko ohraa tai kauraa tai molempia.

Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että nyt kun tehdään viljelysuunnitelmia tulevaksi satokaudeksi, niin rypsin viljelyalaa pitäisi muuttaa ja kehittää niin, että tuotanto nousee 95 miljoonasta kilosta 120 miljoonaan kiloon, sillä tälle määrälle olisi siis varmasti käyttöä kotimaassa. Tässäkin arvoisalle maa- ja metsätalousministerille aloite, jota kannattaisi kovasti miettiä tällä hetkellä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On erittäin myönteistä, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokka alkaa poikkeuksellisesti metsätaloudesta puhumisella. Meidän maatalouspolitiikkamme on alistanut metsätalouden kyllä niin voimallisesti alleen, että Suomen kansantalouden selkäranka ja aluepoliittisesti hyvin tärkeä metsätalous on useasti unohdettu ja laiminlyöty myös eduskunnassa ja yhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa.

Viime aikoina on selvästi nähnyt maatalouspoliittisen alistuneisuuden myöskin räikeimmillään valtion metsien luovuttamissuunnitelmina ylituotantoa jopa määräaikaisesti rajoittaville tuottajille. Tänä päivänä maa- ja metsätalousvaliokunnassa tiukan kädenväännön jälkeen saatiin estettyä se, että näillä valtiopäivillä sitä lakia enää käsiteltäisiin. Oli poliittisen moraalin kannalta hyvin arveluttavaa, että hallitus ja ministeriö lähtivät vielä yrittämään viikon käsittelyajalla näin laajaa ja merkittävää metsäpoliittista kokonaisuutta tässä talossa läpi. Kyllä siinä sätkynukkena yritetään tämän talon valiokuntia ja edustajia pitää. Olen hyvin iloinen siitä, että hallituspuolueiden kansanedustajat tunnin tiukan keskustelun jälkeen taipuivat opposition ja sosialidemokraattien vaatimuksiin siitä, että näin asioita ei hoideta.

Ed. Pulliaiseen yhtyen haluaisinkin esittää tässä vaiheessa jo, että Suomen eduskunta ja erityisesti tietysti hallitus ensin valmistelisi laajan metsätalouspoliittisen selonteon. Meillä on paitsi metsätalouden — metsänkasvatuksen, metsäteollisuuden — myös laajemminkin koko yhteiskunnan kannalta välttämätöntä, että me tämän suomalaisen selkärangan osalta lähdemme laajempaan pohdintaan ja keskusteluun niistä toimenpiteistä, joilla oman taloutemme ja myös kansainvälistymisen paineessa meidän tulisi metsiämme käsitellä ja ajatella.

Ed. S-L. A n t t i l a : Herra puhemies! Aloitan heti tukemalla ed. Pulliaisen ajatuksia siitä, että meillä pitäisi rypsiöljyn käyttöä pyrkiä määrätietoisesti lisäämään, ja käytän hyväkseni tilaisuutta antaakseni tunnustuksen, että ministeri on paikalla ja tieto menee sitä kautta suoraan valmisteluun perille. Nyt olisi todella aivan järkevää maataloustuotannon tasapainottamiseen varatuista määrärahoista ottaa pieni osa ja sillä varmistaa se, että voitaisiin rypsin viljely jo ensi keväänä laajentaa aivan sillä tavalla kuin ed. Pulliainen täällä esitti 95 miljoonasta kilosta 120 miljoonaan kiloon. Asiassa on nimittäin kaksikin näkökohtaa. Ensinnäkin rypsistä saadaan ympäristöystävällistä energiaa, siitä saadaan valkuaista ja samalla saadaan pellolle järkevää käyttöä, sellaista käyttöä, joka ei lisää ylituotantoa. Sellaisia vaihtoehtojahan toki tarvitaan.

Herra puhemies! Olen tällä hetkellä varsin ristiriitaisten tunteiden vallassa miettiessäni, mikä on suomalaisen maa- ja metsätalouden tulevaisuus. Me olemme määrätietoisesti alentaneet ylituotantoa. Olemme tehneet sitä viime vuonna varsin radikaalilla tavalla — tavalla, jolla olemme saaneet viljelijätkin takajaloilleen. Tänä vuonna, jonka budjettia käsittelemme, tuotannon tasapainottaminen jatkuu ja samalla hallituksella on suunnitelma jättää Euroopan yhteisön täysjäsenyyttä koskeva hakemus.

Euroopan yhteisö kärsii myös suurista maatalouden ylituotannon ongelmista. Siellähän on maito ja sokeri maakohtaisesti kiintiöity, mutta siellä on myös muiden tuotteiden ylituotantoa, ja Euroopan yhteisön lähes 300 miljardin Suomen markan budjetista lähes 70 prosenttia käytetään maataloussektoriin. Kun Suomi on ajanut ja ajamassa ylituotantoaan merkittävällä tavalla alas, niin me samalla olemme antamassa pois mahdollisuuden, että suomalainen maatalous ja sen vienti saisi Euroopan yhteisön budjetista jotakin tukea. Tanska tällä hetkellä jopa nettoaa maatalouden viennin ylijäämillä. Viisimiljoonainen Tanska saa mielestäni noin miljardi markkaa enemmän vuositasolla EY:ltä kuin sinne käytännössä sijoittaa.

Tätä taustaa vastaan pitäisin ensiarvoisen tärkeänä, että heti, kun tämä budjetti on hyväksytty, käynnistettäisiin suomalaisen maatalouden henkiinjäämisohjelman valmistelu tavoitteena miettiä, millä keinoin me pyrimme turvaamaan

jatkossa elintarvikeomavaraisuutemme. Mikä kaikkein tärkeintä, tästä asiasta pitäisi tässä salissa saavuttaa konsensus. En näe mitään mahdollisuutta yhdentyä Eurooppaan, jos meillä, poliitikoilla, kansanedustajilla ja Suomen kansalla, ei ole yhteistä näkemystä siitä, mikä on elintarviketaloutemme tulevaisuus. Millä ihmeellä me sitä puolustamme, jos meillä ei ole asiassa yhteistä tavoitetta? Tätä taustaa vasten pidän äärimmäisen tärkeänä, kuten jo sanoin, että käynnistetään nopeasti valmistelu ja mietitään, mikä on suomalaisen elintarviketalouden tulevaisuus. Nimittäin vaikka me emme hakisi EY-jäsenyyttä, niin Eta-sopimuksen myötä tulee jo maataloudelle niin merkittäviä muutospaineita mukaan luettuna myös Gatt-sopimus, että joka tapauksessa tämän tyyppistä ohjelmaa varmasti tarvitaan.

Pidän eräällä tavalla anteeksiantamattomana sitä, että maataloudessa ei ole aikaisemmin kiinnostuttu kansainvälisistä kysymyksistä. Ei ole varauduttu asiaan mitenkään. Suomihan viimeisenä Efta-maana on tekemässä selvitystä siitä, mikä on Euroopan yhteisön maatalouspolitiikan vaikutus Suomen maatalouteen. Muut Efta-maat ovat tällaisen selvityksen jo vuosia sitten tehneet. Tässä tietysti viljelijäväestö itsekin tavallaan voi katsoa peiliin, sillä näistä asioista olisi pitänyt kiinnostua aikaisemmin. Ei se vieläkään varmasti myöhäistä ole, mutta kiire alkaa tulla. Nyt on nimittäin sellainen ongelma, että vaikka kovasti puhutaan, että tilakoon täytyy kasvaa nopeasti ja rakennemuutos täytyy toteuttaa, niin sellaista rahaa ei Suomesta löydy, jolla se voitaisiin käytännössä toteuttaa. Se vaatii pääomia erittäin paljon. Minusta se on realiteetti, joka pitää käytännössä tunnustaa. Emme me voi edetä kukonaskelin, vaan täytyy mennä pienten askelten politiikalla eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiirehtiä maatalouden ylituotannon tasapainottamistoimien täytäntöönpanoa. Siinä yhteydessä pitäisi todella miettiä, niin kuin varmasti on tehtykin, toimenpiteiden pysyvää vaikutusta. Ne tulee panostaa sellaisille sektoreille, joilla ne tuovat ja tuottavat pysyviä tuloksia. Siis tämän päivänä ylituotannon ongelma on se, että kuuden viimeisen vuoden aikana on tuotantoa tasapainotettu, mutta on ajettu se sektorilta toiselle. Nyt se on kolmena viimeisenä vuotena purkautunut viljaan.

Toisaalta maailmassa ei ole elintarvikkeita liikaa. On erittäin suuri määrä, yli 1,2 miljardia ihmistä, jotka kärsivät joka päivä nälästä. 700 miljoonaa heistä elää nälkäkuoleman rajamailla. Tämä on tekijä, joka ainakin itseäni puhuttaa silloin, kun keskustellaan maatalouden ylituotannosta. Ongelma on vain se, että pohjoinen pallonpuolisko tuottaa yli 60 prosenttia maailman elintarvikkeista, ja meillä on täällä kuluttajia vain vajaat 40 prosenttia. Köyhä etelä ei tuotteita pysty ostamaan, ja siitä tämä ongelma syntyy.

Arvoisa puhemies! Lopuksi todella toivon, että eduskunnasta löytyy ensi viikolla, kun käydään yhdentymiskeskustelu, selkeä yhteinen linja siitä, mikä on Suomen maatalouden ja elintarviketalouden tulevaisuus. Me emme voi yhdentyä Eurooppaan, jos siitä ei ole yhteistä linjaa.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta oli miellyttävää kuulla, että vihdoin ja viimein peräänkuulutetaan strategiaa ajatellen yhdentymistä ja sen vaikutuksia maatalouteen. Mielestäni eräs keskeinen syy siihen, että meillä ei ole tällaista strategiaa, on se, että maataloustuottajien keskusjärjestöt ovat tavallaan pistäneet päänsä pensaaseen ja pitäneet sitä siellä kauan. Tosiasiahan on se, että ilman elintarviketeollisuutta ei ole toimivaa maataloutta ja ilman maataloutta ei toimivaa elintarviketeollisuutta. Haluaisin lisätä ed. S-L. Anttilan peräänkuuluttamaan strategiaan sen, että aivan keskeistä on, että laaditaan yhteinen strategia maatalouden ja elintarviketeollisuuden osalta, niin että saadaan osapuolet saman pöydän ääreen. Se on ehdoton edellytys, jotta voimme varmistaa Suomen kansalle mahdollisimman korkean elintarviketuotannon omavaraisuuden myös EY-jäsenyyden toteutuessa.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että jo Eta- ja Gatt-ratkaisut, kunhan ne allekirjoitetaan, tuovat suuria muutoksia suomalaiseen maatalouteen. Ne tuovat sellaisia muutoksia, että enpä tiedä, syventääkö enää mahdollinen EY-jäsenyys kovinkaan paljon niitä.

Suomalainen maatalous ei ole oikeastaan uskaltanut nähtävästi katsoa tulevaisuuteen ja katsoa kansainvälistymiseen sillä tavalla, että se olisi kriittisesti suhtautunut myös itseensä. Tällaista kriittisyyttä ja tulevaisuuteen katsomista on viimeistään nyt maataloudessa harjoitettava.

Itse kaipaisin, kun täällä vielä on ministeri paikalla, niitä tulevaisuuden kuvia, mistä ministeriössä ja hallituksessa on keskusteltu nyt EY-

jäsenyyden mahdollisen hakemisen myötä ja yleensä suomalaisen maatalouden tulevaisuudesta.

Itse olen sitä mieltä, että suomalaiselle maataloudelle täytyy toimintaedellytykset turvata siinä määrin, että suunnilleen omavaraisuus säilytettäisiin. En osaa sanoa enkä ole kykenevä sanomaan, millä tavalla sen pitäisi tapahtua. Se on ammattimiesten asia, mutta näistä lähtökohdista olisi hyvä lähteä keskustelemaan.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilan puheenvuoroa oli oikein mielenkiintoista kuunnella. Minua jäi ihmetyttämään se, että kuuden viime vuoden aikana on tapahtunut ylituotannon siirtyminen sektorilta toiselle. On hyvä muistaa, että vuosina 87 ja 88:han meillä oli katovuodet ja jo aikaisempina vuosina on jouduttu rajoittamaan maataloustuotantoa maidon, lihan ja kananmunien osalta, jolloin on selvästi siirtynyt viljan tuotantoon maa-aluetta, joten se on pitkän aikavälin tulosta.

Oli mukava kuulla, että ed. Sirkka-Liisa Anttila oli sitä mieltä, että olisi pitänyt jo aikaisemmin kehittää Suomen maataloutta kansainväliseen suuntaan. Tämä on totta. Olemme 20 vuotta myöhässä maatalouden kehityksessä, ja nyt se rysähtää päälle. Hyvin lyhyellä aikavälillä meidän on selvittävä tästä jälkeenjääneisyydestä ja todella suunniteltava se strategia, jolla ei vain yksin maatalous ja elintarviketeollisuus vaan koko meidän maaseutumme tulevaisuus varmistetaan, on tehtävä sellainen ohjelma, johon me sitoudumme kaikki yhdessä.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist oli sitä mieltä, että myös tulevaisuudessa maatalouden omavaraisuus pitäisi säilyttää. Pidän tavoitetta aivan oikeana, mutta kun tiedän ed. Törnqvistin, kuten hän puheenvuorossaankin ilmaisi, olevan Euroopan yhteisön jäsenyyden kannalla, nämä kaksi asiaa eivät ole yhteensovitettavissa.

On syytä muistuttaa siitä, että Euroopan yhteisön jäsenyys merkitsee rajasuojan poistumista. Rajasuojan poistuminen merkitsee taas elintarviketuotannon vapautumista Suomeen. Käytännössä tämä tulee johtamaan väistämättä siihen, että Suomi ei voi säilyttää elintarvikeomavaraisuuttaan. Kaikki, jotka toisin väittävät, puhuvat tietoisesti vastoin totuutta.

On myös todettava se, että Eta-ratkaisu ei sinänsä merkitse kovinkaan merkittäviä muutoksia maatalouden kannalta. Itse asiassa on hyvin pienistä muutoksista kysymys. Mutta sen sijaan EY-jäsenyys tulee merkitsemään suuria muutoksia, niin suuria, että on aivan ymmärrettävää se huoli ja pelko, jota maatalousväestön ja yleensäkin maaseudulla asuvien keskuudessa tunnetaan EY-täysjäsenyyttä kohtaan. On valitettavaa se, että keskusta, joka on saanut kannatuksensa pääosin juuri maanviljelijöiden ja maaseudun väestön keskuudesta, näyttää olevan menossa mukaan EY-täysjäsenyyden junaan, joka koituu kohtalokkaaksi Suomen maataloudelle.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Törnqvist vastauspuheenvuorossaan todella peräänkuulutti elintarvikeomavaraisuutta. Se on erittäin arvokas asia. Kuten puheenvuorossani sanoin, tämän salin pitää siitä saavuttaa konsensus, yksimielisyys, ja sen jälkeen toimitaan niin kuin ed. Laakso sanoi. Huolehditaan, että se käytännössä myös toteutuu, ja silloin se tietää tiettyä ratkaisua EY:n suuntaan niin kuin ed. Laakso hetki sitten aivan asiaa puhui.

Ed. Ala-Harja puuttui kuuden vuoden aikaan. Ed. Ala-Harja, vuoden 85 alusta tuli voimaan maidon kaksihintajärjestelmä kiintiöineen. Siitä otin tämän kuuden vuoden ajan, koska silloin omaksutulla toimintapolitiikalla maatalouden ylituotantoa alettiin rajoittaa estämällä tuotannon kasvu. Siitä seurasi, että se siirtyi vähitellen kotieläintuotantosektorilta viljasektorille, jolla ongelmat nyt ovat.

On aivan totta, että sinne mahtuu kaksi katovuotta ja kymmenen viime vuoden aikana Suomeen on tuotu viljaa 200 miljoonaa kiloa enemmän kuin täältä on viety eli viljatasekin on tämän suuntainen. Me vain yleisessä keskustelussa liian usein unohdamme tämän omavaraisuuden osalta. Tätä taustaa vasten vuodet eivät ole veljeksiä näin pohjoisessa, ja siitä juuri johtuu se, että maataloustuotannossa ja maatalouspolitiikassa tulee poukkoilevuutta, mutta sitä tulisi toki pyrkiä tavalla tai toisella estämään.

Päätetään tässä salissa yhdessä, että huolehditaan elintarvikeomavaraisuudesta. Silloin se on aika arvokas päätös, ja toimitaan myös sen mukaan.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koko systeemin vika on tietysti hinta- ja vientitakuujärjestelmä, joka on johtanut siihen, että isot isännät ovat voineet istua

pienempien ja palkansaajien ja veronmaksajienkin housuilla. Tämä systeemi on ollut tuotantoon sidotun tukijärjestelmän luomaa, ja se on johtanut tuotantokustannusten nousuun maataloudessa, yhtä lailla tietysti mahtavaan verorahojen virtaamiseen ulos. Me syötämme omilla verorahoillamme eurooppalaisia pilkkahintaisella ruoalla. Meillä ei tähän voi olla varaa. Ylituotanto viljelijöiden vientimaksuina vie myös maaseudun Suomesta. Tässä suhteessa ei ole mitään muuta tämäkään hallitus vielä keksinyt kuin vain tasapainottamistoimenpiteitä, että rahalla yritetään ongelmaa hoitaa ja valtion metsillä siinä sivussa ja luodaan holhous- ja kiintiöjärjestelmä, jolla ei tiloja saisi kehittää.

Nyt on viimeinen hetki ei pelkästään EY:n eikä Gattinkaan takia, joka vaikuttaa ihan samalla tavalla, vaan kansallisista syistä lähteä tekemään tilanteeseen ratkaisevaa muutosta. Ei, ed. Ala-Harja, tämä ole mikään viime hetken systeemin tulos, vaan tämä on koko tuotantoon sidotun tukijärjestelmän seurausta.

Vuosina 86—91, vaikka oli katovuodet, viljaan käytettiin vientitukiin 5 700 miljoonaa markkaa tämän tavattoman rikkaan maan rahoja näköjään, kun meillä on varaa tällaiseen, ja maidon vientitukiin 8 300 miljoonaa markkaa. Tämä korostaa sitä, että on pakko tajuta se, etteivät yhden katovuodenkaan perusteella ole laskut kovin pieniksi jääneet. Mutta se on selvää, että me tulemme tarvitsemaan tuotantosopimuksia ja myös tuotantoon liittyviä suoria tukijärjestelmiä päätoimisille nuorille tuottajille myös alueelliset tekijät huomioon ottavalla tavalla.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat Ala-Harja ja Lax olivat kumpikin siitä iloisia, että nyt vihdoin ja viimein aletaan tehdä suunnitelmia maataloudessa. Totean sen johdosta, että sekä maatalous että myös elintarviketeollisuus ovat tehneet suunnitelmia kautta vuosikymmenten. Siellä on ollut tiedossa se, mitä tapahtuu, jos Suomi liittyy EY:n jäseneksi tai jos muuten Gatt-neuvottelut etenevät, niin kuin maatalous ei toivo. Ei ole siitä kysymys, ettei olisi tietoa, vaan kysymys on siitä, mikä ihmisryhmä tai kuka meistä haluaa vapaaehtoisesti vähentää tulojaan. Kyllä kai jokainen pyrkii pitämään omista eduistaan kiinni. Sitten vasta, kun viimeinen pakko tulee, on pakko yrittää sopeutua.

Myös ed. S-L. Anttila totesi, että nyt pitää tehdä henkiinjäämisohjelma. No, tietysti on näin asia, mutta näitä ohjelmia on tehty jo monia näiden vuosien kuluessa, joista samaa nimeä on käytetty. Niitä on myös elintarviketeollisuudella. Samassa veneessä ovat sekä maatalous että elintarviketeollisuus, ja samassa veneessä ovat sekä kasvinviljely että kotieläintuotanto. Mutta sitä korostan, että kuka meistä vähentää tulojaan ennen kuin on pakko.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolle huomautan, että olen sitä mieltä, että EY-jäsenyyttä haettaisiin, ja se on vähän eri asia kuin mennä tukka putkella EY:hyn suoraan.

Maatalous on myös murrosvaiheessa EY:ssä, ja sitä, minkälaista maatalouspolitiikkaa EY-maiden sisällä harjoitetaan seuraavina vuosina, tuskin tietävät EY-maat itsekään. Mutta esitän kysymyksen: Mitä tapahtuu, jos EY-jäsenyyttä ei yleensäkään haeta? Mitä tapahtuu maataloudelle? Jos Ruotsi tulee EY-maiden jäseneksi, Ruotsin ja Suomen välille tulisi silloin tulli. Mihin sitten viedään maataloustuotteita, jos EY-maat ovat niitä täynnä? Me emme saa niitä sinne kaupatuksi, jos me emme omaa maatalouttamme nyt radikalisoi. Tietysti Venäjälle olisi mahdollisuuksia, mutta kun tiedämme tuon naapurin tilanteen, ei se ainakaan lähivuosina tunnu korjaantuvan.

Joka tapauksessa asia on keskustelun arvoinen, mutta itse en näe muita mahdollisuuksia kuin sen, että maatalouden on sopeuduttava tähän ja tietysti yhdessä on mietittävä, millä tavoin se tapahtuu mahdollisimman pehmeästi ja sillä tavalla, että elinvoima maaseudulla säilyy.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On muutamassa puheenvuorossa jo aikaisemmin mainittu, jotta meillä ei ole ollut suunnitelmallisuutta tuotannon rajoittamistoimissa. Suomessahan on aloitettu jo vuonna 69 ensimmäiset toimenpiteet, ja Suomi on melkoinen edelläkävijä myös erilaisissa järjestelmissä. Viittaan lähinnä tuotannostaluopumiseläkelakiin ja sukupolvenvaihdoseläkelakiin, jotka tulivat voimaan jo vuonna 1974. Muun muassa Keski-Euroopassa, Saksassakin, nämä on suunniteltu paljon myöhemmin, joten meillä on näihin kiinnitetty huomiota.

Mutta kun valtavan suuri väestömäärä on alkutuotannon piirissä ollut, hyvin äkillisiin ja radikaaleihin muutoksiin ei voida mennä. Sillä on monia vaikeita lieveilmiöitä, lähinnä työlli-

syyskysymykset ovat olleet kaikkein merkittävimpiä. On muistettava, että elintarvikeketjussa työskentelee tällä hetkelläkin noin 300 000 ihmistä. On teollisuuskuljetukset ja palvelut ja muut, joita siihen liittyy, joten on varsin merkittävästä väestönosasta kysymys.

On aivan oikein, niin kuin ed. S-L. Anttila mainitsi, että nyt on pystyttävä luomaan eteenpäin strategia maataloustuotannon osalta, ja ennen kaikkea huolehdittava, että EY-keskustelun yhteydessä nämä tulevat esille. On toisaalta muistettava myös, että EY:n piirissäkin kaksi kolmasosaa kaikista EY:n menoista menee maatalouden asioiden hoitamiseen; ed. Rajamäki mainitsi, että me veronmaksajien markoilla pidämme maataloutta yllä, mutta aika vahvasti veronmaksajien markkoja tulee EY:n piirissä käytettäväksi samoihin asioihin.

En tiedä, mitä tarkoititte, mihin meillä maaseudun asiamme sitten menevät. Metsätalous on ehkä kaikkein arvokkaimpia asioita, ja tällä hetkelläkin hyvin paljon yksityismetsätaloutta hoidetaan nimenomaan maatilatalouksien kautta. Ne hyvin keskeisesti ovat kytketyt toisiinsa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki totesi aivan oikein, että suomalaiset veronmaksajat ovat joutuneet kohtuuttoman paljon maksamaan maatalouden ylituotannon markkinointia ulkomaille ja joutuvat edelleenkin. Huomautan kuitenkin siitä, että me tällä tavalla tuemme omia maanviljelijöitämme. Jos me liitymme Euroopan talousyhteisön jäseneksi, me joudumme maksamaan Tanskan ja Hollannin kaltaisten rikkaiden EY-maiden maatalouden ylituotannon markkinointia ulkomaille eräiden arvioiden mukaan noin 3 000 miljoonaa markkaa vuodessa. Toisin sanoen me lopettaisimme omien maanviljelijöidemme tukemisen mutta samanaikaisesti me tukisimme eräiden rikkaiden EY-maiden maatalouden ylituotannon markkinointia ulkomaille. Tuntuu aika kummalliselta, jos näin sallitaan tapahtua.

Yksi yleisimmista väitteistä, joka EY-keskustelussa esitetään, on se, että rajasuojan purkaminen ja elintarviketuonnin helpottaminen tai vapauttaminen johtaisi elintarvikkeiden hintojen alentumiseen. Tanska on ollut 20 vuotta EY:n täysjäsen. Kuitenkin Tanskassa, joka itse tuottaa huomattavan paljon elintarvikkeita, elintarvikkeiden hinnat ovat keskimäärin 19 prosenttia kalliimpia kuin muissa EY-maissa.

Ei ole mitään sellaista automaattia, että elintarvikkeiden hinnat automaattisesti alenisivat. Näin siksi, että Suomessakin neljä kaupan keskusjärjestöä pitää huolta elintarvikkeiden tuonnista Suomeen. Ne ovat kiinnostuneita kyllä ostamaan halpoja elintarvikkeita EY-maista, mutta ne eivät ole kiinnostuneita myymään niitä sen halvemmalla kuin tälläkään hetkellä. Ne ovat kiinnostuneita saamaan voittoa halvoista ulkomailta tuotavista elintarvikkeista.

Myös meidän täytyy ihan avoimesti kysyä, miksi esimerkiksi eräissä Välimerenmaissa elintarvikkeet ovat halpoja, halvempia kuin täällä. Ne ovat halpoja paitsi ilmastollisten olosuhteiden vuoksi myös siksi, että ei ole työaikalakia ja lapsityövoimaa käytetään muun muassa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäki täällä esitteli 5 300 miljoonan markan ja 8 300 miljoonan markan suuruisia lukuja maatalouden vientituesta. Ed. Rajamäki unohtaa tässä silloin sen, että osa tästä rahoitetaan maataloudelta itseltään perittävällä vientivastuulla. Minusta on älyllistä epärehellisyyttä, että me emme kerro tätä kokonaisuutta, koska hyvin merkittävä osa näistä vientivastuista on myös maatalouden itsensä kustannettava, mikä tietysti vastaavasti vähentää maatalouden saamaa tuloa.

Tätä taustaa vasten olisikin huomattavasti parempi järjestelmä se, että me perustaisimme maatalouden vientirahaston, saman tyyppisen kuin Euroopan yhteisössäkin on, jolla sitten rahoitettaisiin vientitarpeet. Sinne kerättäisiin varoja valtion ja viljelijöiden toimesta ja mahdollisesti vaikka rahoitusmarkkinoiltakin.

Ed. Laakso aivan oikein totesi sen, mikä on tilanne Euroopan yhteisön suhteen. Ylituotantoa siellä on, eli ed. Rajamäelle toteaisin sen, että menemällä Euroopan yhteisön jäseneksi emme pääse pakoon maatalouden ylituotantoa, mutta romutamme tuotantoedellytykset omalta maataloudeltamme. Silloin suomalainen veronmaksaja maksaa 4—5 miljardia markkaa nettona EY:n maatalouden tukea ja vientitukea. Onko se sitten parempi kuin tukea omaa maataloutta ja tukea sitä huomattavasti pienemmällä summalla ja siitä vastikkeeksi saada vielä Euroopan puhtaimman maaperän tuotteita?

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kehottaisin ed. Järvilahtea lukemaan Talouselämä-lehden numeroa, joka ilmestyi 8.11. viime vuonna. Siinä oli MTK:n puheenjohtajan

Heikki Haaviston haastattelu. Jos tuohon haastatteluun on luottaminen, niin tilanne on todella irvokas. Siitä käy nimittäin ilmi, että minkään näköistä strategiaa EY-jäsenyyden varalta ei ole, ja mikä kaikkein karmeinta, puheenjohtaja Haavisto vielä kieltäytyi myötävaikuttamasta tällaisen kansallisen strategian luomiseen, ennen kuin kenties päätös liittymisestä tai jäsenhakemuksen jättämisestä on tehty.

Minä en halua asettaa ed. Järvilahden sanoja epäilyksen alaisiksi. Todennäköisesti joitakin ohjelmia ja suunnitelmia on tehty jossakin kabinetissa, mutta maatalous ja Suomen kansan elintarvikehuolto on kyllä sellainen asia, että sitä ei sovi pelkästään kabineteissa pitää. Nyt me olemme tilanteessa, jolloin ei ole parlamentaarisesti pystytty tällaisesta keskustelemaan, kun ei ole ollut suunniteltua pohjaa ja asiantuntemusta käytettävissä. Tämä on hyvin huolestuttava tilanne. Niin kuin totesin, ei kyetä kelpo strategiaa luomaan ilman saumatonta yhteistyötä elintarviketeollisuuden ja maatalouden kanssa.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Järvilahti ja Jokiniemi puhuivat täällä suunnitelmista. Aivan varmasti on ollut maatalouden suunnitelmia. Tarkoitin sitä, että ei ole tehty suunnitelmia, kun maataloustuloa ja -tuotantoa rajoitetaan, miten maaseudulle järjestetään elinolosuhteita ja työtä. Ei ole ollut sellaisia suunnitelmia, millä tuettaisiin maaseudun yrityselämää ja työpaikkoja. Tätä tarkoitin.

Viime eduskuntakaudella ja edellisen hallituksen toimesta maaseutuelinkeinolaki saatiin aikaan ja myös Elävä maaseutu -projekti, jotka ovat tähän suuntaan hyvä alku. Toivonkin, että nyt tätä kehitetään.

Mitä tulee Suomen EY-jäsenyysasiaan, johon täällä on viitattu väittäen, että Suomi joutuu tukemaan muiden maiden viljelijöitä, jokainen maa, joka liittyy EY:hyn, joutuu maksamaan jäsenmaksua, niin Suomikin. Se on suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Kun me saamme ylituotannon aisoihin, voimme käyttää osan tästä maksusta Suomen maatalouden tukemiseen, omien viljelijöittemme tukemiseen. Meidän täytyy todella tehdä henkiinjäämissuunnitelma, jossa maatalouden tuotantokustannuksia alennetaan ja tuetaan niitä alueita ja viljelysektoreita, jotka täällä edullisimmin menestyvät, niin että todellakin viljelijät voivat toimia. Kuitenkin meidän on taattava tulevissa neuvotteluissa riittävä tuki ja riittävän pitkät siirtymäajat. Myös meidän ilmasto-olosuhteemme edellyttävät poikkeussäännöstä.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila on korostanut täällä moneen kertaan sitä, että maatalous maksaa osan vientituesta. Niinhän maatalous tekeekin, mutta siinä systeemissä ei ole mitään järkeä, siinä valtavassa byrokratiassa, jolla tätä pyöritetään. Maataloudelle annetaan ensin tukia. On pinta-alalisää, on maidon tuotantotukea, on suoraa tulotukea. Sitten kun maatalous tuottaa liikaa, niin toinen apparaatti alkaa vetää takaisin eli peritään maataloudelta lannoiteveroa, viljan vientimaksua, maidon vientimaksua. Tätä maatalouden tukiviidakkoa ja byrokratiaa pitäisi ehdottomasti yksinkertaistaa, koska ei tällaisessa byrokratiassa ole mitään järkeä.

Minä luulen, että ainakin nuoret viljelijät todella tuskastuvat lomakkeiden täyttämiseen ja niiden lakien soveltamiseen, joita kuulemma on 55 kappaletta, joita maatalouteen sovelletaan. Tämä ei ole aivan tarkka luku, mutta jostain olen semmoisen kuullut. Tässä byrokratian purkamisessa olisi hirmuisen suuri työ. Minä luulen, että jos nuoret viljelijät itse saataisiin tällaiseen suunnitteluun ja byrokratian purkutalkoisiin mukaan, niin siitä voisi jotain tullakin. Pääjohtajat ja osastopäälliköt ja muut johtajat eivät välttämättä viljelijän arkea ymmärrä.

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajien Ala-Harjan ja myös Laxin puheista sai edelleen sen käsityksen, että tässä maassa ei olisi mitään suunniteltu kautta vuosikymmenien. Täytyy palauttaa mieliin, että kun Suomessa 1960-luvulla maatalous joutui ylituotantotilanteeseen, niin sen jälkeen on ollut lukuisia komiteoita, mm. pääjohtaja Suomelan vetämä, Westermarckin vetämä, Maatalous 2000 -komitea ym. ym., joissa on hyvin tarkat suuntaviivat luotu maatalouspolitiikan hoitamiseksi.

Mitä tulee MTK:n johtajan johonkin haastatteluun jossakin lehdessä, niin se on tietysti heidän asiansa, mutta kyllä minä olen nähnyt siinäkin talossa tämmöisen henkiinjäämisohjelman konkreettisesti paperille painettuna.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielenkiinnolla olen seurannut ennen kaikkea keskustan sisällä käytävää keskustelua siitä, miten maatalous voitaisiin muka turvata

tilanteessa, jossa Suomi liittyy EY:n täysjäseneksi. Keskustan sisällä annetaan selvästikin väärää ja virheellistä tietoa ennen kaikkea puolueen omille kannattajille, mutta laajemminkin suomalaisille.

Sellaiset väitteet, että EY tulisi hyväksymään esimerkiksi maatalouden osalta useita pysyviä poikkeussäännöksiä, eivät perustu olemassaolevaan todellisuuteen eivätkä tietämykseen siitä, mitä EY on näistä asioista mm. suomalaisten viranomaisten kanssa käydyissä keskusteluissa ilmoittanut. On aivan selvä, että suomalainen maatalous voi saada tiettyjä siirtymäsäännöksiä, joilla muutaman vuoden ajaksi — en sanoisi että edes turvataan — ikään kuin pehmennetään niitä muutoksia, joita EY-täysjäsenyys tuo mukanaan. Mutta EY:n mm. maatalouspolitiikasta vastaavat viranomaiset ovat yksiselitteisesti todenneet, että pysyviä poikkeussäännöksiä ei ole mahdollista aikaansaada. Vaikuttaakin siltä, että keskustan sisällä tällä hetkellä ne, jotka innokkaimmin ajavat Suomea EY:n täysjäseneksi, käyttävät hyväksi väärää tietoa.

Toinen perustelu, joka näyttää olevan tällä hetkellä muodissa, on se, että riippumatta siitä, meneekö Suomi EY:n täysjäseneksi vai ei, maataloudelle joka tapauksessa käy Suomessa huonosti. Tästä syystä me voimme muka mennä EY:n jäseneksi, koska joka tapauksessa maataloudelle käy huonosti. Luulen, että juuri maatalouden osalta me tarvitsemme aikaisempaa enemmän ja syvällisempiä ja parempia selvityksiä siitä, mitä tulee tapahtumaan. Kaikki asiantuntijat ovat yhtä mieltä siitä, että huomattavalla osalla suomalaista maataloutta edessä on katastrofi, mikäli Suomi liittyy EY:n täysjäseneksi.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! En sanoisi kyllä aivan niin kovalla vakaumuksella kuin ed. Laakso, että suomalaiselle maataloudelle käy huonosti. Minä en ole ollenkaan sitä mieltä, ja on kansallinen onnettomuus, jos maataloudelle käy loppujen lopuksi huonosti. Se on ihan selvä asia. Se ei tarkoita sitä, että minä hyväksyisin nykytilannetta, mikä tällä hetkellä on.

Maanviljelijöille kävi todella huonosti tämän budjetin laatimisen yhteydessä, jota tässä nyt ollaan loppuun viemässä, heille kävi huonosti sekä tuotannollisesti että oikeudellisesti. Heiltä vietiin kohtuuttoman suuri panos tuotannostaan valtion hyväksi. Toisaalta heidän oikeudellisia tunteitaan loukattiin, otettiin pois sellaista, joka lainsäädännöllä oli heille luvattu. Jos yhteiskunnassa alkaa useammin tapahtua sillä tavalla kuin nyt tehtiin maanviljelijöille, niin tämä on silloin anarkian vallassa eikä laillinen yhteiskunta. Siitä on lähdettävä. Mutta niin on nyt käynyt kuin on käynyt ja sillä siisti, sillehän ei mahdeta mitään.

Esimerkiksi ed. S-L. Anttila laususkelee, että hän on tietyllä tavalla epätasapainoisessa tilassa. (Ed. S-L. Anttila: Ristiriitaisessa!) Ei hän näin sanonut enkä tarkoita tätä loukkaavana, mutta tarkoitan sitä, että hän on epävarma asioista, sen selvästi näkee. Hän puhuu tänään tätä ja huomenna toista. Hänen äänensävynsä ovat aivan toisenlaiset nyt kuin silloin, kun maanviljelijää pantiin todella halvalla budjettilakien yhteydessä. Nyt sieltä alkaa jälleen kuulua sellaisia ajatuksia, että eipäs tässä niin vain annetakaan periksi, kyllähän viljaa menee Venäjälle. Loppujen lopuksi hän katsoo asian niin, että kun me tuotamme ylituotantoa ja viemme sitä halvalla hinnalla, vain 10 prosentin hinnalla siitä, mitä maaviljelijälle maksetaan, Eurooppaan, niin verotulot valtiolle tulevat niin suuriksi, että se todellisuudessa hyötyy.

Ne suunnitelmat, millä maanviljelijöille aiotaan antaa ilmaiseksi valtion metsämaita, mitkä ed. S-L. Anttila hyvin tietää, ovat tämän suuntaisia systeemejä, (Ed. S-L. Anttila: Tuo kelpaa joka paikkaan!) joissa lähdetään siitä, että tästä ja tästä ja tästä jotakin korjataan, mutta mitään kokonaisvaltaista ed. S-L. Anttilan edustama puolue ei ole edes suunnitelemassa. Vaikuttaa vähän siltä, että te väistelette aika perusteellisesti sellaista tilannetta, jossa maataloudelle joudutaan tekemään todellinen rakennemuutos. Se on kyllä pakko tehdä, siitä ei päästä mihinkään, tulevaisuudessa, mennään sitten EY:hyn tai ei mennä, niin kuin täällä on todettu.

Meillähän on kaksi ongelmaa: ensinnäkin ylituotanto. Siitä on joka tapauksessa päästävä, menemme Euroopan yhteisöön tai ei, koska se tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Jos me maksamme 2,50 markkaa viljelijälle viljakilolta ja saamme siitä ulkomailta vain 50 penniä ja alle, niin jokainenhan tietää, miten kalliiksi tällainen tulee yhteiskunnalle. Tämä asia on korjattava, menemme EY:hyn tai emme.

Mutta jos me menemme EY:hyn, tulee toinen ongelma, toisin sanoen se, miten omavaraisuuspohjalle perustuva maataloustuotantomme pystyy kilpailemaan vapaiden markkinoiden kanssa, jotka ovat tulossa Euroopasta. Tämä on se toinen ongelma. Ylituotanto saadaan pois, kun

viljelyä vähennetään. Suomessa on 130 000 tilaa, joista vain 80 000 on päätoimisia viljelijöitä, ja niistä 50 000:sta löytyy varmasti suuri määrä sellaisia suurtuottajia, joiden ei tarvitse viljellä maataan, vaan he elävät siellä pankinjohtajana ja vaimo on sairaanhoitajana tai ylihoitajana ja he elävät niillä palkoilla. Toisin sanoen suomalaisen yhteiskunnan ei näille viljelijöille kannata maksaa sitä 2 markan tukihintaa kilolta, että he saavat harrastella traktoreittensa kanssa siellä pellolla.

Tämä ei toki kokonaisuudessaan ratkaise ylituotanto-ongelmaa, mutta siltä pohjalta, miltä SMP:n eduskuntaryhmä on lähtenyt ja esittänyt, on joka tapauksessa lähdettävä. Mutta kun täällä käsiteltiin asianomaista lakia, joka sellainaan oli susi niin meidän esittämänämme kuin hallituksen esittämänäkin, nähtiin heti selvästi, että tähänkään linjaan ei keskusta ole valmis menemään, saati sitten kokoomus, joka näiden suurporhojen takuumiehenä on aina ollut, pankinjohtajien ja sairaanhoitajien viljelijöinä.

Mitä tulee omavaraisuuden kilpailukykyyn ulkoisia paineita vastaan, minä en ole niinkään varma, että tilanne muodostuu niin huonoksi kuin muutamat puhujat sanoivat. Jos suomalaiset kuvittelevat, että Euroopan yhteisön sopimuksen tultua allekirjoitettua meidän elintarvikkeemme alentuvat 17—20 prosenttia, niin kyllä niiden täytyy sitten olla kaatopaikalta ottamassa niitä ruoka-aineita eikä kaupasta. Se on aivan selvästi utopiaa. Meidän elintarvikkeemme eivät laske hinnaltaan yhtään, kun menemme Eurooppaan. Jos mikään muu ei pidä huolta niin ainakin elintarviketeollisuus ja maahantuojat pitävät siitä huolen, että koska Suomessa on tietty hintataso, eurooppalaista hintatasoa ei tänne tuoda. Sehän on aivan selvä: Jos tiedetään, että olemme maksamassa jostakin 50 markkaa, niin ei sitä meille 20 markalla myydä. Tämä on tilanne ollut myös Tanskassa. Ruotsissa on tietyllä tavalla lisenssi- ja rajasuojan poistamista kokeiltu. Siellä ovat päinvastoin 3,5 prosenttia joissakin tapauksissa elintarvikekustannukset nousseet, jos olette tarkkailleet tätä asiaa. Tämä nyt lähinnä perustuu lehtikirjoituksiin ja tämän tyyppisiin tutkimuksiin.

Se, mitä maataloudessa voidaan korjata sen jälkeen, kun ylisuuri viljelykapasitetti on poistettu, ovat tietysti kustannustekijät. Suomessa suoranaiset tuotantokustannukset ovat 15—20 prosenttia suuremmat kuin muualla, jopa siitä syystä, että Suomessa täytyy jokaisen mökin pihalla olla vähintään neljä traktoria. Neljäs on sellainen, joka ei enää liiku, mutta se erehdyttää naapuria, että sillä on neljä traktoria, vaikka sillä on periaatteessa vain kolme. Siihen aikaan, kun minä olin nuorimies Ikaalisissa, harmaalla Fergusonilla tehtiin kolmen ison kylän kaikki touot ja kaikki tuli ajallaan tehtyä ja yhdellä säkkipuimurilla puitiin kaikki viljat. Toki siellä nyt viljaa tulee enemmän ja tilanne on hiukan toinen, mutta eivät ne viljat jääneet ennenkään koskaan pellolle. Nyt on joka talossa vähintään yksi puimuri ja niin kuin sanottu 5 hehtaarin tilallakin vähintään kolme traktoria. Jos kuullaan mäen takaa naapurista uutta ropsutusta, kuullaan, että sinne on tullut uusi traktori, mennään mäen päältä kurkistamaan ja huomataan, että siellä on komea kuusivetoinen Valmet. Sitten vaikka maat ja mannut kiinnitetään, mutta se täytyy kanssa saada, koska sitä häpeäähän ei kestä kukaan, ettei meillä ole neljää traktoria, koska naapurissa on myös neljä traktoria. (Ed. Korkeaoja: Eivät maalaiset noin hulluja ole!) — Maalaiset ovat juuri niin hulluja, koska heidät on johdateltu veropolitiikalla tähän. (Ed. Korkeaoja: Älkää aliarvioiko!) — Minä en aliarvioi, minä olen maaseudun poikia ja vanha traktorimies itsekin. Tämä on kaikki totuutta. Ikaalisista voi maanviljelijä Erkki Hakalalta kysyä, kuinka hän harmaalla Fergusonillaan aikoinaan teki touot ja hyvin kerkisi tekemään. Nyt on samalla alueella ainakin 50 traktoria. Jos päästään tässä järkevyyteen, esimerkiksi konerenkaisiin, vaikka kolhoosi on kauhistuttava sana, niin tilanne on se, että 20 prosenttia maatalouden kustannuksia pystytään kohtuullisesti vähentämään nykyisestä, kun tämä suuruudenhulluus katoaa.

Ed. Pulliainen piti hyvän puheenvuoron, jossa hän sanoi, ettei metsäänkään tarvitse olla erilaista traktoria, vaan maataloustraktorilla pystytään lisälaitteilla ajamaan myöskin varsin merkittäviä metsäajoja. Tämä on myöskin tulonmuodostusta silloin metsien suunnasta.

Tästä on lähdettävä, tuotantokustannusten alentamisesta. Ja on lähdettävä siitä, että se mörkö, mikä Euroopasta tulee alentuneiden hintojen muodossa, ei olekaan sellainen kuin luullaan, ne ovat utopioita. Eikä täällä kotimaassa esimerkiksi elintarviketeollisuutta panna ollenkaan aisan alle siitä syystä, että tämä kilpailulaki, joka on ministeri Salolaisen aikaansaannos, on täysi susi, kun luette ja katselette sitä. Minä olen tehnyt eduskuntakyselyn, johon nyt on vastattu. Ja kun luette sieltä pöydiltänne vastauksen koskien kilpailulainsäädäntöä, eihän siellä se, joka on vastannut, ole ymmärtänyt edes

kysymystä. Miten meillä silloin saadaan sellainen kilpailulainsäädäntö, joka saisi suomalaisen elintarviketeollisuuden kuriin? Toisaalta se on ihan hyväkin. Jos elintarviketeollisuudessa säilytetään kartellit ja monopolit, silloin se huolehtii myöskin siitä, että Euroopasta tulevaa raakamateriaalia ei jalostetakaan Suomessa sen hintaiseksi, että se kilpailisi erityisesti suomalaisen maatalouden kanssa. Se saattaa olla hyväkin puoli, että nämä kartellit ja monopolit pysyvät paikallaan.

Lopuksi voin sanoa sen, että suuri ongelma maataloudessa on perusrakenteellinen. Kun meidän maito- ja lihataloutemme pystyisi vielä Euroopassa kilpailemaan kohtuullisesti, tänä päivänä tämä tuotantosuunta on Pohjois- ja Itä-Suomessa. Etelä-Suomeen sen saaminen on erittäin vaikeata, koska Etelä-Suomessa ei ole edes nykyaikaisia navetoita enää, missä pystyttäisiin karjataloutta harjoittamaan. Ja kun se on Pohjois- ja Itä-Suomessa, niin meillä on Tanskasta suunnilleen samanlainen matka tuoda maitoa tänne kuin Rovaniemen seutuvilta esimerkiksi Helsingin suunnalle. Tämä kilpailukyky on silloin heikko, niin kuin ymmärrätte. Meidän pitäisi siirtää karjatalous, maito- ja lihatalous, Etelä-Suomeen, jolloin tuotannolliset olosuhteet, nimenomaan kuljetusolosuhteet, olisivat huomattavasti edusllisemmat. Mutta silloin taas rajaseudut jäisivät vaille minkäänlaista elämää. (Ed. Laine: Mitenkäs se kasvinviljely?) — Totta kai se on Etelä-Suomessa; Etelä-Suomessa on viljanviljely, mutta se ei tule missään tapauksessa pärjäämään. — Liha- ja maitotalous voisi pärjätä Euroopassa kohtuullisen hyvin, jos se olisi alueellisesti tänä päivänä Etelä-Suomessa eikä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tämä on rakenteellinen ongelma. Meillä ovat nämä rakenteet vähän päinvastoin kuin pitäisi olla. (Ed. Vähäkangas: Haluaako SMP siirtää ne pohjoisesta etelään?) — Emme me mitään siirrä. Minä esitän vain ongelmia, mitä on olemassa. Tämä on vastaisuudessa totuus, näihin asioihin meidän täytyy nyt paneutua. Sen pitäisi olla Etelä-Suomessa, jotta se olisi kilpailukykyinen. Jos se siirretään, niin kuin Stalin siirsi teollisuuden Uralin taakse, silloin Pohjois- ja Itä-Suomi autioituisivat pitkällä tähtäimellä. (Ed. Vähäkangas: Teillä on ökyisäntien linja!) — Ei minulla ole mitään linjaa, minä esittelen tässä vain omia näkemyksiäni näistä ongelmista.

Ongelmat ovat siis suuret. Mutta keskustalla ei ole minkäänlaista suunnitelmaa eikä minkäänlaista halua sellaiseen raakaan rakennemuutokseen, mitä maanviljelys tänä päivänä tarvitsisi. Jos sitä olisi, se näkyisi selvästi paineena keskustan toiminnassa, myöskin MTK:n toiminnassa, koska se on välttämätöntä. Mutta siitä huolimatta meidän maataloutemme ei tule koskaan tuhoutumaan. Se olisi silloin myöskin kansakunnan tuho. Mutta se on selvä asia, että meidän täytyy ylituotanto poistaa. Se on viljelykapasiteetin vähentämistä, harrastelijat pois. Sen jälkeen sen omavaraispohjalla olevan tuotannon, joka meille jää, jonka pitää jo turvallisuussyistä jäädä, pitää sopeutua kustannuksellisesti vähentämällä kustannuksia, joista joku neljän traktorin ongelma on vain pieni esimerkki. Kustannuksia on maataloudesta saatava pois, se on aivan selvä asia. Silloin voidaan lähentyä sellaista tasoa, josta voidaan Euroopan kanssa ehkä tulevaisuudessa, mikäli sopimus joskus tehdään, päästä jonkinlaiselle pohjalle. Mutta ed. Laakson näkemykset maatalouden tulosta ovat utopistisia, eikä hän varmaan sitä tarkoittanutkaan, pelästyi itsekin puheitaan, kun lähti pois salista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle vastaisin, että käytin puheenvuoroni aluksi sanontaa ristiriitainen tunne. Se lähtee siitä, että kun Euroopan yhteisö on järjestö, jossa on maataloudelle oma vienti- ja takuurahasto, minusta jo kansallisista, itsenäisistä lähtökohdista täytyisi meidän ajatella asioita niin, että meidän toimintamme pitäisi olla sellaista, jos kerran sinne integroidutaan, että me jotain myöskin siitä käytännössä hyötyisimme, ettemme olisi ainoastaan nettomaksajia.

Suomen maatalouspolitiikka on jo viimeisten 5—6 vuoden aikana ollut järjestelmällisesti sitä, että ylituotantoa vähennetään eli me ajamme itseämme eurokuntoon tavalla, joka ei ole kansallisesti, siis valtiontaloutta ja veronmaksajiakin ajatellen, suinkaan mikään etu, eli me vapaaehtoisesti luovumme siitä, että saisimme jotain tukea EY:n mahdollisesta rahastosta. Minusta tällöin on tehty linjanvalinta, ja sen linjanvalinnan pohjalta, huomioon ottaen myöskin pitkälti sitä, mitä ed. Aittoniemi totesi lihan- ja maidontuotannon tulevaisuudesta, lihantuotannon tulevaisuutta en pitäisi kovin ruusuisena EY-jäsenenä johtuen juuri siitä, että meillä kotieläintuotannon perustan eli viljan tuotantokustannukset ovat niin korkeat. Tätä

taustaa vasten minusta nyt ei pitäisi EY:hyn ainakaan tällä aikataululla lähteä rientämään.

Viljelijät olivat parvekkeella, totesi ed. Aittoniemi puheenvuorossaan. Silloin totesin juuri niin kuin totean nytkin, että en käytännössä pidä hyvänä, että tämän tyyppisiin ratkaisuihin mentiin kuin hallituksen sisällä mentiin. Mutta kun minun hartioillani ei maahan saada tämän parempaa hallitusta, siinä tilanteessa en katsonut velvollisuudekseni lähteä hallitusta kaatamaan. Jos minulla olisi siihen avaimet, niin okei, silloin tilanne olisi toinen.

Ed. J o k i n i e m i : Herra puhemies! Ed. Aittoniemi pohdiskeli maatalouspolitiikan ongelmia ja vertasi omaan nuoruuteensa, kuinka tulisi hoitaa, kun hän vielä harmaalla Fergulla ajeli. Haluaisin kertoa vain, että siinä vaiheessa, kun oli harmaita Ferguja, 1950-luvun puolivälin maissa suurin piirtein, meillä oli vielä noin 600 000 hevostakin. Siinä se ongelma oikeastaan on. Hevonen tarvitsee rehua yhden hehtaarin verran pysyäkseen hengissä, ja meillä on noin 600 000 peltohehtaaria tänä päivänä liikaa. Tässä suurin piirtein selitys siihen, mistä tämä johtuu, kun siihen aikaan toimittiin niin. Poikkeuksia ovat varmasti kolmen neljän traktorin ja viiden peltohehtaarin tilat. Jokainen voi arvioida itse, tämä on kyllä aika harvinaista. Syyt voivat olla jossakin muualla.

Metsäajojen ja metsätöitten tekemisestä omalla kalustolla voisi myös sanoa, että metsäteollisuus hinnoittelee puun siten, että hankintahinta ei ole kilpailukykyinen teollisuuden maksamille hinnoille, kun teollisuus haluaa puun korjata itse. Aivan selvästi erot ovat alueelliset. Itä- ja Pohjois-Suomessa varsinkaan päätehakkuista ei palkkaa tekijä oikeastaan saa itselleen.

Ongelmia on aika paljon tulevaisuudessa. Maitotalous tulisi alueellisesti siirtää etelään, jotta se olisi kilpailukykyistä. Meillä on maitotalous keskittynyt tänä päivänä Keski-Suomen paikkeille, Kuopion korkeudelle, Etelä-Pohjanmaalle ja siellä on myös ajanmukaiset jalostuslaitokset. Uskon, jotta jokin juustoteollisuus keskittyy sinne ja kulutusmaitoa ehkä tulee tänne etelään. Tämä lienee järkevä jako, mihin jo hyvin pitkälti ollaan menossakin.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Rauhoitan ed. Aittoniemeä sillä, että ei ed. Laakso pelkää, ei keskustelua, ei ed. Aittoniemen puheenvuoroja. Ja voin vielä vakuuttaa, että jos Suomi EY:n jäsenyyteen liitetään, ei Suomen maataloutta silloin pelasta mikään. Puhe reunaehdoista on varmasti tärkeää, mutta ehkä osa bluffaa puheilla reunaehdoista. Jokainen on havainnut, että kun Eta-ratkaisuun eduskunta edellytti reunaehtoja, neuvottelijat luopuivat tuota pikaa niistä. Pelkään mahdollisen EY-ratkaisun esiin tullessa tapahtuvan samoin. Erityisesti EY ei ole suostuvainen tällaisiin erityisehtoihin, se on todettavissa.

Ed. Aittoniemen puheenvuorossa oli eräs mielenkiintoinen kohta, josta usein on ollut puhetta, ja se on kysymys sivutoimisista viljelijöistä. Olen ollut ja olen vielä tälläkin hetkellä sitä mieltä, että hän asettaa kysymyksen aivan oikein. Ei sivutoimisia pidä tukea vaan päätoimisia. Mutta toisaalta pelkään, että jos todella käy niin, että maatalous ajetaan sellaiseen ahdinkoon kuin näyttää, miten viljelijät, ne, jotka sen jälkeen voivat vielä viljelyä harjoittaa, voivat tulla toimeen, ellei ole jotain sivutointa. Tämä ehkä pakottaa tulevaisuudessa tekemään uudelleen arvioita suhtautumisessa sivutoimisiin viljelijöihin.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuorot sisältävät lähes joka kerta asiallisia ja hyväksyttäviä näkökohtia ja sen lisäksi kevyttä huulenheittoa, joka johtaa siihen, että on varmasti monen henkilön vaikea nähdä asiallisiakaan kohtia hänen puheenvuoroissaan huulien takaa.

Edellisessä puheenvuorossa kevyttä huulenheittoa oli puhe pientilojen neljästä traktorista. Tilanne on sellainen, että jos otetaan huomioon Suomen maatalouden rakenne, se tosiseikka, että meillä on hyvin lyhyet sesongit sekä keväällä että syksyllä, meillä konekapasiteetti ei sillä tavalla ole ylimitoitettu kuin puheenvuorossa annettiin ymmärtää. Eivät viljelijät laita rahaa huvin vuoksi kalliisiin koneisiin kiinni. On viljelijöitten törkeätä aliarvioimista, että he muka tällä tavalla epäjohdonmukaisesti ja itselleen vahingollisesti toimivat. Toki harmaasta Fergusta on siirrytty sellaisiin työpaikkoihin, joissa on katto ja seinät pakkasta ja tuulta vastaan, mikä on Suomessa välttämätöntä ja maksaa jonkin verran.

Sen sijaan asiallisia kohtia oli kysymys siitä, miksi meillä maatalouspolitiikassa on toimittu niin kuin on toimittu. Me olemme toimineet kansalliselta pohjalta omavaraisuuteen tähtäävän maatalouspolitiikan toteuttamiseksi, maaseutua säilyttävän maatalouspolitiikan toteuttamiseksi. Nyt meillä on edessä mahdollisesti aika,

jolloin kansallisten näkökohtien rinnalla pitää ottaa huomioon myös kansainvälinen kehitys, Gatt ja EY, ja ne tullaan näkemään.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on mielenkiintoinen se seikka, että ensi viikolla käydään EY-keskustelu ja hallitus lupaa EY:hyn mentäessä yli 100 000 uutta työpaikkaa. Samanaikaisesti ei kerrota sitä, että kun mennään EY:hyn, kuinka paljon maataloustuotannosta, elintarvikeketjusta yleensä, vapautuu työpaikkoja. Karkean arvion mukaan, jos mennään siihen 1/3:aan, mikä jää tähän päivään verraten elintarvikeketjussa työpaikkoja, hieman yli 200 000 työpaikkaa tulee vapautumaan. Olisi ollut hyvä, että hallitus olisi myös tämän kertonut selonteossaan. Toivottavasti tähän ensi viikolla löytyy konkreettinen vastaus. Mielestäni tämä on seikka, jota halutaan tässä vaiheessa salata.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokka 31

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Haluan ensiksi muutamin sanoin käsitellä Yleisradion aluetoimitusten asemaa ja toimintaa ja sen jälkeen Lehmänkurkun tietä. (Naurua)

Hyvin pitkän aikaa on ollut tilanne sellainen, että Yleisradion aluetoimitusten toimintamahdollisuudet ovat kaventuneet. Erityisen havainnollisen esimerkin tästä tarjoaa Turun aluetoimitus. En nyt kuitenkaan puhu pelkästään tästä Turun toimituksesta, vaan aluetoimituksista yleensä, niiden tasapuolisesta kohtelusta, niiden resurssien turvaamisesta.

Medioiden välinen kova kilpailu heijastuu MTV:n omistuksesta käytävässä kamppailussa. Se näkyy kakkoslehtien kuolemassa. Se näkyy ykköslehtien toimenpiteissä sähköisen paikallisradio- ja -tv-toiminnan alistamiseksi valvontaansa. Tämän kaltaisissa olosuhteissa Yleisradion alue- ja maakuntaohjelmien merkitys ja rooli kasvaa. Kansalaisilla tulee olla oikeus ja myös mahdollisuus kuulla maakuntansa uutisia, ajankohtaisia ohjelmia ja jopa tasokasta viihdettä parlamentaarisesti valvotun Yleisradion kanavilta. Tämä kaikki ei ole mahdollista, ellei turvata aluetoimitusten resursseja ja toimintaedellytyksiä. Tämä pitää erityisesti Turun aluetoimituksen osalta paikkansa, mutta varmasti tilanne monilla muilla kohdin saattaa olla saman kaltainen.

Viime aikoina käydyssä elvytysohjelmaa vaatineessa keskustelussa on mielestäni aivan oikein korostettu sitä, että rautateiden rakentaminen ja rautateiden peruskorjauksista huolehtiminen tarjoaa erään mahdollisuuden järjestää töitä osalle niistä, jotka nyt työttömyydestä kärsivät tai työttömyysuhan alaisina ovat. Tässä mielessä toivoisin liikenneministeriön jatkavan pyrkimyksiä ja toimenpiteitä rautateiden rakentamisen ja peruskorjaamisen nopeuttamiseksi. Viittaan tässä esimerkiksi rantaradan peruskorjaukseen. Esillä olevan budjetin määrärahojen niukkuuden johdosta peruskorjaustyön valmistuminen on siirtymässä parilla vuodella. Valitan valmistumisen siirtymistä. Peruskorjaustyön valmistumista voitaisiin nopeuttaa lisäämällä määrärahoja.

Muistaakseni ed. Ala-Nissilä teki syksyllä hyvän aloitteen koskien Turku — Toijala-radan sähköistämistä. Tämä aloite on Varsinais-Suomen kansanedustajien yhteisryhmän tuen saanut. Haluan tätä aloitetta nyt korostaa. Toivon, että liikenneministeriö tässä asiassa riippumatta siitä, tullaanko asiasta äänestämään budjettikäsittelyn yhteydessä, ryhtyy toimenpiteisiin.

Lehmänkurkun tieasia: Useat edustajat ja varsinkin uudet ovat kyselleet, mikä se tällainen Lehmänkurkun tie on. Ajatus Lehmänkurkun tien rakentamisesta on ollut vireillä jo vuodesta 1957 lähtien eli lähes 35 vuotta. Virallinen aloite tämän tien rakentamiseksi tehtiin Kustavin ja Lokalahden kuntien toimesta tie- ja vesirakennushallitukselle vuonna 1967. TVH suoritti keväällä 69 kyseessä olevan tiealueen ilmakuvauksen ja laati alustavan suunnitelman kustannusarvioineen. 2.9.1974 TVH kuitenkin ilmoitti, että Lehmänkurkun tietä ei ole voitu tiemäärärahojen niukkuuden vuoksi sijoittaa toimenpideohjelmaan. Tämäntapainen tilanne on jatkunut vuosi toisensa jälkeen. Merkintä tiestä löytyy esimerkiksi vuosien 84—90 hankeluettelosta, mikä ilmenee TVL:n Turun piirin vuonna 1977 vuosille 1978—90 laatimasta tieverkon runko- ja kehittämissuunnitelmasta. Suunnitellun tien pituus on 8 kilometriä, ja kustannusarvioksi silloin merkittiin 15 miljoonaa markkaa.

22.2.1980 päivätyllä kirjeellään jättivät Kustavin ja silloisen Lokalahden ja Uudenkaupungin kunnat TVH:lle anomuksen, jossa pyydettiin

suunnittelumäärärahaa Lehmänkurkun tien rakentamiseksi maantienä. Kun Kaitaisten silta sittemmin on valmistunut, on toivottu, että esitys Lehmänkurkun tien rakentamisesta johtaisi nopeasti myönteiseen tulokseen.

Perustelen lyhyesti tien tarpeellisuutta seuraavilla näkökohdilla:

1) Vakka-Suomen yhtenäisyyden kannalta on Lehmänkurkun tie tärkeimpiä tiehankkeita alueella. Se on tärkeä palveluvarustuksen saavutettavuuden turvaamiseksi edes lähimain tasavertaisesti alueen kuntien asukkaille. Suunniteltu tie lyhentäisi oleellisesti matkaa Kustavista Uuteenkaupunkiin ja helpottaisi kunnan asukkaiden asiointia.

2) Kustavin sairaanhoidon ja terveydenhuollon palveluista sijaitsee merkittävä osa Uudessakaupungissa: Vakka-Suomen aluesairaalan ja Uudenkaupungin sairaalan sairaalapaikat sekä terveyskeskuksen laboratorio- ja röntgenpalvelut.

3) Uudessakaupungissa toimii lukio, kauppaoppilaitos ja ammattikoulu, joiden kustavilaiset oppilaat nykyisin joutuvat majoittumaan kaupunkiin. Matkan lyheneminen ja liikenneyhteyksien järjestyminen tekisi koulunkäynnin kotoa käsin mahdolliseksi.

4) Uudenkaupungin suuret teollisuuslaitokset ovat palkanneet työvoimaa myös kaupunkia ympäröivistä kunnista. Paremmat tieyhteydet tukisivat tällaista työssäkäyntiä ja auttaisivat siten elinkelpoisuuteen vaadittavan väestöpohjan säilymistä myös pienissä kunnissa.

5) Kustavin alueella sijaitsevalle teollisuudelle ja varsinkin Kustavin kalastuksen harjoittajille ja kirjolohen kasvattajille olisi aikaisempaa paremmilla yhteyksillä Uudenkaupungin kautta pohjoiseen erittäin suuri merkitys. Kun myöskin Pohjois-Ahvenenmaan ja Iniön liikenne kalan ja puutarhatuotteiden kuljetuksineen tapahtuu Kustavin kautta, korostuu selvitetyn pohjoiseen suuntautuvan suoran tieyhteyden merkitys.

6) Lehmänkurkun tieyhteys muodostaisi yhdessä nykyisen väylästön kanssa matkailun kannalta mielekkään rengastien. Kun myöskin merkittävä osa Kustavin noin 2 000:een nousevista kesäasunnoista sijaitsee Pohjois-Kustavissa, vältyttäisiin turhilta ajokilometreiltä tämän uuden tien avulla.

7) Tieyhteyden saaminen lisäisi asiointia Uudessakaupungissa ja tukisi siten kauppapalveluiden kehittymistä siellä, samalla kun se kustavilaisille parantaisi kauppapalvelusten saavutettavuutta.

Tässä olivat ne seitsemän pääperustetta, jotka puoltaisivat Lehmänkurkun hankkeen toteuttamista. Varmasti löydetään muita perusteluja, joita en tässä lähde esittelemään. Varsinaissuomalaiset kansanedustajat ovat vuosien varrella usein tästä tehneet aloitteita. Saattaa olla, että tälläkin kertaa on muitakin aloitteita. Se aloite, jossa on allekirjoittaneen ja ed. Heli Astalan nimi, tarkoittaa 1 500 000 markan merkitsemistä budjettiin Kustavin ja Lokalahden välisen Lehmänkurkun tieyhteyden rakentamiseksi, ja toivon tämän aloitteen saavan tukea ratkaisevassa käsittelyssä.

Tässä yhteydessä haluaisin vielä toivomuksena liikenneministeriön suuntaan esittää toimenpiteitä Vartsalan lossiyhteyksien parantamiseksi Kustavin kunnassa siten, että nykyisen lossiyhteyden rinnalle rakennettaisiin toinen lossiyhteys johtuen juuri siitä, että liikenne tämän lossin kautta on erittäin vilkas, mm. Ahvenanmaalle suuntautuva liikenne. Samoin toivon kannatusta ehdotuksille, jotka tarkoittavat Uusikaupunki—Forssa-tieyhteyden rakentamista, Uudenkaupungin ohikulkutien rakentamista ja kevyen liikenteen väylän rakentamista Merimaskuun, mitä koskevan aloitteen olen myös tehnyt.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine puhui mielestäni täyttä asiaa nimenomaan Lehmänkurkun tiestä. Itse tiedän niitä muutaman vuoden takaisia välivaiheita; myös ministeriön toimesta on pyritty viemään asiaa eteenpäin ja myöskin tiepiirin osalta. Ainakin noin kaksi vuotta sitten lähdettiin tekemään näitä suunnitelmia, ja mikäli muistan oikein, niin eduskunnassa tämä asia on viimeisen neljän vuoden aikana ollut useamman kerran äänestyksessä ja erään kerran oli muutaman äänen päässä, ettei eduskunta lisännyt kyseistä asiaa. Täytyykin ihmetellä, että liikenneministeri Norrback ei ole vienyt tätä asiaa eteenpäin sillä tavoin, että se olisi nyt tämän vuoden budjettikirjassa. Toivon myös omalta osaltani, että eduskunta voisi tehdä tämän päätöksen sillä tavoin, että enemmistö olisi tukemassa sitä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine käytti tässä erittäin tärkeän ja asiallisen maakunnallisen puheenvuoron. Voin todella yhtyä ensinnäkin tähän aluetoimitusten resurssikysymyspuoleen nimenomaan Turun alueradion osalta. Tähän voisi todeta sen, että kun nyt maakuntia pyri-

tään vahvistamaan, on kohtuutonta, että Yleisradio on heikentämässä maakunnallista alueradiotoimintaa.

Varsinais-Suomessa tässä budjetissa on määrärahoja sinällään ihan hyvin tärkeille suurille hankkeille: ykköstielle, rantaradalle, jolle tietysti toivoisi enemmänkin, ja Turun ohikulkutiehankkeelle. Ongelmaksi jääkin se, että poikittaistieyhteydet tahtovat jäädä valtakunnallisten hankkeiden varjoon ja niitähän maakunnassa on paljon. Vakka-Suomen suunnassa on mm. Ha-Ku-tie ja on Auranmaan — Loimaan suunnassa poikittaistiehankkeita. Lehmänkurkun tie on yksi tällainen hanke. Jos ed. Laine siitä tekee ehdotuksen, tämä hanke saa minunkin ääneni kyllä varmasti.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin harvoin ollut minkään tiehankkeen takana, mutta tätä tiehanketta olen pyrkinyt kaikella tarmollani edesauttamaan. Täytyy sanoa, että jos joku uskaltaa tätä hanketta nyt vastustaa, niin hänelle tulee käymään hyvin ohkoisesti parlamentaarikon uralla. Nimittäin voin kertoa uusille kansanedustajille ja vanhoillekin muistuttaa mieliin sen, mihin ed. Vistbacka viittasi: että tämä oli parin äänen päässä. Tämähän johtui siitä, että ed. Sakari Knuuttila kävi eräissä äänestyksissä nuhtelemassa ja komentelemassa demariryhmää. Kansa kosti välittömästi ja ed. Knuuttila putosi eduskunnasta pois. Mikäli uskaltaa vastustaa tätä arvokasta hanketta, niin riskeeraa koko parlamentaarikon uransa ja on hyvin synkkämielinen koko loppuikänsä. (Naurua)

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Esitän ensin valitteluni siitä, että liikenneministeri Norrback ei ole paikalla kuuntelemassa tätä keskustelua. Haluaisin kuitenkin eduskunnan pöytäkirjojen kautta puhua ministeri Norrbackille. Toivon, että hän tutustuu niihin myöhemmin.

Haluan muistuttaa, että viime keväänä jätti toinen parlamentaarinen liikennekomitea mietintönsä, Liikenne 2000, yksimielisenä ja sen komiteanmietinnön loppupuolella puhutaan tutkimustarpeesta, kehityssuunnitelmista ja liikenteen suuren luokan kehittämisestä tulevina vuosina. Siellä sanotaan muun muassa: "Todettakoon, että liikenteen osuus bruttokansantuotteesta on 10 prosentin luokkaa liikenteen tutkimukseen suunnattavien varojen muodostaessa tähän asti vain 1,5 prosenttia maassamme vuosittain käytettävistä tutkimusrahoista." Komitea edellyttää, että "liikenteen tutkimukseen täytyy suunnata ja resurssoida lisää rahoja. Tulee laatia valtakunnallinen tavoite-, kehitys- ja tutkimusohjelma sekä varata vuosittain määräraha alan tutkimusta ja kehitysprojekteja varten". Edelleen komitea edellyttää, että "liikenneministeriön yhteyteen tulee perustaa alan asiantuntijoista koostuva neuvottelukunta, jonka tehtävä on ohjelman laatiminen sekä tutkimustoiminnan suunnittelu ja koordinointi". Vielä sanotaan, että "tämä edellyttää liikenneministeriön määrärahojen olennaista lisäämistä, jotta ministeriö voi osallistua tutkimuksen rahoittamiseen sekä neuvottelukuntaa avustavan henkilöstön palkkaamiseen".

Edelleen on sanottu, että tutkimustarvetta on muun muassa seuraavissa asiakokonaisuuksissa — tässä on kymmenkunta kohtaa, jotka nyt luen: energiatuotannon kehitysennuste, ihmisten asennemuutokset, maankäyttö ja aluerakenne, kuljetusmarkkinoiden kehittyminen, kuljetusjärjestelmät ja -väylät, kulkuneuvojen ja muun tekniikan kehitys, ympäristö- ja liikenneturvallisuus, liityntäliikenne ja kuljetusketjut, liikenne- ja kuljetusvirtojen perustiedot. En ryhdy nyt lukemaan mietinnöstä, mitä näistä eri kohdista sanotaan, koska uskon, että liikenneministeriön virkamiehet kyllä tuntevat tämän mietinnön, ja toivoisin myös liikenneministerin tämän mietinnön tuntevan.

Luen vain vielä sen, mitä komitea on katsonut tarkemmin näistä tutkimusprojekteista, nimittäin seuraavan: "Komitea katsoo, että edellä mainituista alueista", jotka olivat siis äsken luettelemani, "tulee aloittaa tutkimusprojektit, joita tarkastellaan myös niin sanottujen makromallien pohjalta." Noista makromalleista komitea sanoo seuraavaa: "Kaikkia edellä mainittuja tutkimusryhmiä tulisi lisäksi tarkastella vaihtoehtoisten makromallien pohjalta ja makromalleissa tulisi arvioida tulevaisuutta muun muassa nykyisen kehityksen jatkuessa, tulevaisuuden vaihtoehtoisten liikennemuotojen aktiivisen käyttöönoton tilanteessa tai näiden yhdistelmänä."

Kuten sanottu haluan nämä mielipiteeni kysymysten muodossa esittää herra liikenneministerille eduskunnan pöytäkirjojen kautta ja tulen lähiaikoina häneltä ainakin yksityisesti sitten kysymään, miten nämä asiat jaksavat.

Lopetan tämän puheenvuoron, arvoisa puhemies, siihen, että luen vielä viimeisen kohdan tämän komitean mietinnöstä: "Samalla komitea

toteaa, että maahamme tulee luoda liikennetutkimuksen tietopankki, joka on laajojen tahojen käytettävissä ja jonka välityksellä on mahdollisuus saada yhteys myös ulkomaisiin tietopankkeihin. Kansainvälistä yhteistyötä tulee muutoinkin hyödyntää laajasti." En ole huomannut, että näistä kysymyksistä olisi tässä budjettikirjassa erityistä mainintaa, ja haluaisin kuulla seikkaperäisen selostuksen siitä, miten toisen parlamentaarisen liikennekomitean edellyttävät projektit jaksavat tällä hetkellä ja mitä näille asioille on tehty. Ellei ole tehty mitään, mitä on tarkoitus tehdä ja minkälaisessa aikataulussa?

Ed. H a s s i: Arvoisa puhemies! Muutama sana liikenteen suhteesta kestävään kehitykseen. Katson, että liikennejärjestelmän kehittäminen on aivan strateginen ydinkysymys energiapolitiikan ohella siinä, pystytäänkö Suomessa ottamaan suunta kohti kestävää kehitystä vai ei.

Autoliikenteen ylivaltaa, joka tällä hetkellä liikenteessä vallitsee, moni pitää itsestäänselvänä ja katsoo, että liikkuminen on suurin piirtein sama asia kuin yksityisautolla liikkuminen. Suomalaiset liikennetilastot osoittavat kuitenkin, että liikkumisen rakenne on aikaisempina vuosikymmeninä ollut hyvin toisenlainen. Suunnilleen 1960-luvun alusta lähes koko henkilöliikenteen kasvu on ohjautunut henkilöautoilun kasvuun. Juna- ja bussimatkustajien absoluuttinen määrä on pysynyt kaikki nämä vuosikymmenet suunnilleen vakiona ja suhteellinen osuus on vastaavasti pienentynyt. Tavaraliikenteessä kehitys on ollut vastaavanlainen. Junaliikenteessä kulkenut tavaramäärä on pysynyt suunnilleen samana, ja lähes koko kasvu on ohjautunut kuorma-autoliikenteeseen. Tämä kehityssuunta on tietenkin, jos ajatellaan ekologisesti kestävää kehitystä, ollut erittäin ei-toivottava.

Yksi tapa yrittää kääntää tätä tilannetta ekologisesti terveemmälle pohjalle ja itse asiassa myös inhimilliseltä kannalta katsoen miellyttävämmäksi on yrittää saada liikenteeseen aitoa markkinatilannetta: Jokainen ihminen, joka liikkuu, maksaa todelliset liikkumisestaan aiheutuvat kustannukset. Tällä hetkellähän näin ei autoliikenteen osalta suinkaan ole. Autoliikenne aiheuttaa ympäristökustannuksina, saastevaurioina, onnettomuuksina, onnettomuuksien aineellisina ja henkilövahinkoina, sairaanhoitokuluina, kuolemina ym. kuluina useiden miljardien markkojen suuruiset oheiskustannukset yhteiskunnalle, ja niitä mikään liikenteeltä kerättävä verotusmuoto ei kata. Lisäksi taajamissa autoliikenteen aiheuttamat melu- ja saastekustannukset ovat vielä huomattavasti suuremmat kuin vastaavat kustannukset maanteillä ajettaessa.

Edelleen esimerkiksi artikkelissa, joka oli Helsingin Sanomissa joitakin viikkoja sitten ja jonka muistaakseni Viatek-liikennekonsulttitoimiston pari alan tutkijaa oli kirjoittanut, todettiin mielestäni erittäin oleellinen asia, nimittäin se, että ruuhkassa ajava aiheuttaa yhteiskunnalle suuremmat kustannukset kuin se, joka ajaa väylällä muuna kuin ruuhka-aikana. Kun väylien mitoitus perustuu ruuhka-ajan kuormaan, niin nämä, jotka ajavat ruuhka-aikana, luovat painetta väylien laajentamiseen ja uusien rakentamiseen.

Muun muassa tässä artikkelissa ehdotettiin aidon markkinatilanteen luomista liikenteeseen. Tämä merkitsisi suurin piirtein sitä, että autoliikenteen kustannukset, jotka jakautuvat koko maahan ympäristö- ja onnettomuus- ym. kustannuksina, sisällytettäisiin polttoaineveroon. Tällöin siis polttoaineen hinnan nousu merkitsisi sitä, että jokainen joutuisi aikaisempaa tarkemmin harkitsemaan, onko todella syytä lähteä ajamaan vai ei.

Autoliikenteen taajamille aiheuttamia erityiskustannuksia tulisi kerätä toisaalta kunnallisen autoveron muodossa. Jos pyritään kustannusvastaavuuteen, niin tällä kunnallisella autoverolla pitäisi kattaa kiinteät kustannukset: osa väylien rakentamiskustannuksista, pysäköintipaikkojen rakentamiskustannukset ja vastaavat. Lisäksi keskustatulleilla ja ruuhkatulleilla kerättäisiin niitä lisäkustannuksia, joita aiheuttavat ruuhkassa ajajat ja ahtaille keskusta-alueille tunkeutujat.

Olisi tärkeää, että lainsäädännöllä luotaisiin mahdollisuudet myös tällaisten kunnallisten maksujen kehittämiseksi. Lehdistössä on aivan viime päivinä kerrottu, että liikenneministeriössä onkin valmisteilla suunnitelma siitä, että pääkaupunkiseudun kaupungeille annettaisiin oikeus kerätä kunnallisia katutulleja. Tämä ei mielestäni ole kovin onnistunut ajatus. Kannatan, kuten edeltä on käynyt ilmi, toki näitä katutulleja, keskustatulleja ja tällaisia, mutta jos lainsäädännöllisiä edellytyksiä niille ryhdytään luomaan, niin minusta ei ole järkevää laissa rajata niiden kaupunkien ja kuntien määrää, jotka tällaisen saavat ottaa käyttöön. Kun yleisesti puhutaan hallinnon keventämisestä, niin minusta ei ole todellakaan mitään kevyttä hallintoa, että jos kunnille annetaan uusia oikeuksia ja vapauksia, niin laissa rajataan ne kunnat, jotka tällaisen uuden oikeuden saavat. Jos esimerkiksi

Tampereen tai Turun kaupunki haluaisi myös ottaa tällaisen käyttöön, niin asia joutuisi käymään eduskunnan kautta. Se ei minusta ole lainkaan järkevää.

Yleisesti ottaen katson, että se kehityssuunta, mikä suomalaisen henkilö- ja tavarakuljetusliikenteen kehittämisessä pitää ottaa, on se, että luodaan aidot markkinat ja jokaiselle liikennemuodolle annetaan kannettavaksi ne todelliset reaaliset kustannukset, mitä siitä yhteiskunnalle aiheutuu.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Pitkälti yhdyn ed. Hassin näkemyksiin siitä, että liikenteemme on aivan liian autopainotteinen.

Halusin käyttää puheenvuoron Postista. Tällä hetkellä monissa kaupungeissa ja kunnissa käsitellään laatikkoonkantoon siirtymistä niissä talouksissa, joissa posti on vielä luukkuun tuotu. Kun itse asun myös alueella, missä posti on tähän asti tuotu luukkuun, on tätä asiaa tietysti tullut seurattua, kun omakotiyhdistykset ja asukasyhdistyksetkin ovat järjestäneet tilaisuuksia, jotta siirtoa ei tapahtuisi.

Tampereen kaupunginvaltuusto on yksimielisesti päättänyt tällä viikolla, että kaupunki ei anna lupaa Postille laittaa kaupungin maalle postilaatikkorivejä. Mutta Postihan ei ole tästä moksiskaan, vaan Posti on ilmoittanut, että se hakee sitten yksityisiltä tontinomistajilta luvat ja laatikot tulevat. Perustelu ilmeisesti nojaa budjettikirjan virkkeeseen. Perusteluissa todetaan, että "Posti- ja telelaitoksen tulee erityisesti huolehtia peruspalvelujen saatavuudesta koko maassa tasapuolisin ehdoin riittävän nopeasti". Posti on nimenomaan vedonnut siihen, että kun esimerkiksi Tampereella tällä hetkellä laatikkoonkannossa on jo noin 16 000 taloutta, niin kun nyt on yhtä monta taloutta kuin luukkuunkannossa, tasapuolisuuden nimessä pitää loput siirtää laatikkoonkantoon. Mielestäni tämä on erittäin heikko perustelu.

On vielä jotenkin ymmärrettävää, että uusille alueille on laatikot laitettu, mutta niillä omakotialueilla, missä vanhastaan posti on kannettu postiluukkuun, en näe mitään maailman suurinta tarvetta tällä hetkellä siirtyä laatikkoonkantoon. Tämä on tietysti ihan palvelujen laadun kannalta tärkeää. Itse ainakin ihmettelen, mihin pannaan ne kaikki maaseuduntulevaisuudet ja kotimaat ja muut lehdet, joita lehtien kustantajat tai ketkä lie katsovat aiheelliseksi minullekin lähettää, ilman että itse olen niitä tilannut, kun olen viikonkin eduskunnassa, jos sattuu olemaan niin, että kotona ei ole ketään. Postia kertyy viikossa semmoinen määrä, niin kuin jokainen kansanedustaja tietää, että se ei varmasti tavalliseen postilaatikkoon mahdu. Tässä on kysymys myös hyvin pitkälti turvallisuudesta. Tietysti kaikki kansalaiset eivät suinkaan saa niin paljon postia kuin kansanedustajat, mutta jos tasapuolisuudesta puhutaan, mielestäni meidänkin pitäisi saada se posti, jonka jokainen katsoo aiheelliseksi meille lähettää, asianmukaisesti perille toimitetuksi.

Kaikilla on jonkinlainen käsitys siitä, minkälainen harjualue Pispala on ja minkälaisia pieniä katuja ja pieniä polkuja pitkin taloihin mennään. En ymmärrä, minkä takia esimerkiksi Provastinkadulla pitäisi hankkia laatikot, kun kaikki talot kuitenkin tällä kadulla ovat ihan kadun varressa ja suurimmassa osassa tulee viisi askelta posteljoonille kadulta otettavaksi, jotta hän voisi postin luukkuun laittaa. Osa tietysti on hankalammissa paikoissa. En myöskään ollenkaan ymmärrä, millä tavalla se uusi hieno postiauto siellä kulkee ja posteljooni heittelee vain postit autosta laatikkoon. En usko, että tämäkään esimerkiksi sillä alueella aivan näppärästi onnistuu.

Tuntuu, että tässä on kysymyksessä nimenomaan väen vängällä keksitty juttu, joka täytyy toteuttaa hinnalla millä hyvänsä. En ole nähnyt Postin laskelmia siitä, kuinka paljon tässä säästettäisiin, mutta olen aivan varma, että jos ajatellaan yhteiskunnan kannalta tässäkin tilanteessa, mitä tästä seuraa, menoja vai säästöjä, niin en usko, että säästöjä paljon syntyy, kun ajattelemme, että se merkitsee postissakin työpaikkojen vähenemistä.

Meillä on voimassa työllisyyslaki edelleen, vaikka sitä nyt huononnettiin, joka velvoittaa järjestämään työtä 12 kuukauden yhtäjaksoisen työttömyyden jälkeen. Eikö olisi järkevämpää esimerkiksi se, että työpaikat olisivat sellaisia, että palvelu olisi hyvää ja posti kannettaisiin kotiin, vaikka siinä tarvitaan vähän enemmän työntekijöitä, kuin että nämäkin työntekijät Postin palveluksesta pois potkitaan ja he ovat mukana jonossa, jolle puolen vuoden velvoitetyöpaikkoja pitää järjestää ja taas jengi vaihtuu? Itse asiassa pitkälti tehdään kuitenkin sellaista pysyväisluonteista työtä, joka pitäisi pysyvillä työpaikoilla järjestää.

Mielestäni tässä ei ole kyllä loppuun asti Postin taholla ajateltu asiaa. Tällaista tasapuolisuutta ja tasa-arvoa, että kaikki saisivat postinsa laatikkoon omakotialueella, me emme ole, ed.

Aittoniemi, koskaan vaatineet, vaikka olemmekin olleet voimakkaasti tasa-arvon kannalla ennen tätä puheenvuoroa ja tämän puheenvuoron jälkeen yhtä lailla.

Eduskunnan tulisi mielestäni postin kantoon puuttua ja nimenomaan niinpäin, että ne, jotka ovat nyt luukkuunkannossa, säilyttävät sen oikeuden, ja palataan takaisin niilläkin alueilla, joilla laatikkoonkanto on jo toteutettu, luukkuunkantoon. Sen vuoksi olen tehnyt määrärahaehdotuksen, joka nimenomaan on Pirkanmaan liiton meille pirkanmaalaisille kansanedustajille yhteisesti jättämä aloite. Tämä ei ole mitään vasemmistoliiton yksityisajattelua, vaan yleensä terveellä talonpoikaisjärjellä ajattelevat ihmiset käsitykseni mukaan päätyvät samaan ratkaisuun. Monelta kannalta tämä olisi paljon järkevämpää. Toivon, että tämä raha-asia-aloite hyväksytään tämän pääluokan käsittelyn yhteydessä.

Perusteluissa seuraavassa kappaleessa todetaan, että "Postin peruspalveluihin kuuluvat tavallinen ensimmäisen luokan kirje ja lehti normaalissa postinkannossa. Tavoitteena on, että kuljetettavaksi määräaikaan mennessä jätetyistä ensimmäisen luokan kirjeistä on 95 prosenttia perillä lähettämistä seuraavana työpäivänä." Siis tämä on hallituksen vuoden 1992 budjettiesityksessä esittämää tekstiä.

Mutta kuinka ollakaan, kun itse parin viimeisen viikon aikana olen vienyt kirjeitä Postiin, olen huomannut, että ainakin Tampereella postilaatikoihin on ilmestynyt laput, että tyhjennetään maanantaista perjantaihin kello 17.30 eli kerran päivässä ja viikonloppuisin ei lainkaan. Ensin ajattelin, että ehkä tämäkin on näin, että vain Pispalan perukoilla on siirrytty tällaiseen ja kun vien postini keskikaupungille, saan sen lähtemään viikonloppunakin eteenpäin. Mutta niissä postilaatikoissa, joissa Tampereen keskustassa tähän asti on ollut useampia tyhjennyksiä päivässä ja tyhjennykset myöskin viikonloppuisin, on sama lappu: tyhjennetään maanantaista perjantaihin kello 17.30.

Ihmettelen todella, jos tällä menettelyllä pystytään budjetin perusteluissa oleva tavoite toteuttamaan, että 95 prosenttia ensimmäisen luokan kirjeistä on perillä lähettämistä seuraavana työpäivänä. Luulen, että kirjeitä lähetetään myöskin perjantaina kello 17.30:n jälkeen, lauantaina ja sunnuntaina. Näistä kirjeistä yksikään ei ole maanantaina perillä, koska postilaatikot tyhjennetään vasta maanantai-iltana kello 17.30. Jaksan vahvasti epäillä sitä, että niistä läheskään kaikki olisivat myöskään tiistaina perillä, puhumattakaan että niistä kirjeistä, jotka pannaan postilaatikkoon ennen kello 17.30 jokaisena arkipäivänä, 95 prosenttia olisi seuraavana päivänä saajalla perillä.

Todella haluaisin nähdä, mihin laskuoppiin nämä Postin menettelyt perustuvat. Minä en pysty hallitsemillani laskutavoilla päätymään tällaiseen. Tosin en tiedä tarkkaan, kuinka monta kirjettä minäkin päivänä sinne laitetaan. Mutta jos nyt vähänkään voi arvioida ottaen huomioon sen, että viikonloppuisin varmasti laitetaan vähempi kirjeitä Postin kuljetettavaksi, niin 95:tä prosenttia näistä kirjeistä ei perille saada.

Tämä on tapahtunut, niin kuin sanoin, parin viikon sisällä Tampereella. Tähän on aikaisemmin ollut budjetin käsittelyn yhteydessä vaikea edes puuttua. En tiedä, onko valtiovarainvaliokunnan asianomainen jaosto ollut tietoinen, että Postilla tällainenkin suunnitelma on ollut.

Kaiken kaikkiaan pidän Postin toimintaa kaikkena muuna kuin peruspalvelujen saatavuuden turvaamisena koko maassa tasapuolisin ehdoin riittävän nopeasti. Pidän tätä erittäin kyseenalaisena. Toivon, että eduskunta palaa tähän postiasiaan ja huolehtii siitä, että kun Posti nyt on yksityinen liikelaitos, niin sen todella pitää täyttää palvelulaitoksen tehtävät.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ed. Hassin puheenvuoron johdosta lähinnä siksi, että hän puhui uusista veroista, jotka kohdistuvat autoihin mm. erillisenä kunnallisena autoverona. Lisäksi, mikäli ymmärsin oikein, hän totesi myös polttoaineveron korotusvaatimuksen. Minun mielestäni silloin kyllä mennään hakoteille, jos lähdetään näitten kriteereitten perusteella korottamaan polttoaineveroa lähinnä sen johdosta, että tässä maassa on hyvin paljon sellaisia alueita, missä julkinen liikenne ei enää kulje. Sen johdosta ihmisillä täytyy olla mahdollisuus liikkumiseen. Tällaisilla ylimääräisillä korotuksilla mielestäni vaikeutetaan ihmisten elinmahdollisuuksia, työssäkäyntiä jne.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tällä hetkellä suomalainen liikennepolitiikka on hakoteillä. Se ei ole menossa, vaan se on hakoteillä. SMP:n ryhmässä ei varmaankaan kaikesta muustakin päätellen ole vielä tajuttu, että meidän ehdotuksemme ympäristöverojen keräämiseksi eivät tähtää verotuksen kiristämiseen yleensä, vaan tarkoitus on

vastaavasti tehdä vähennyksiä toisessa kohdassa. Jokaisessa sellaisessa kohdassa, jossa valtiolle kerätään tuloja ympäristöhaittojen aiheuttamisesta, esimerkiksi polttoaineen polttamisesta, voidaan järjestää toista kautta kompensaatiota ihmisille, jotka joutuvat kohtuuttomasti kärsimään. Esimerkiksi syrjäseutujen asukkaille on aivan mahdollista keksiä jokin kompensaatiomuoto. Se ei ole mikään ongelma.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen puhumasta laatikkokannosta haluan todeta sen, että postinkanto on todella kulkenut tietyllä tavalla persoonattomaan suuntaan. Kun muistelen niitä vanhoja aikoja, jolloin se harmaa Fergusonkin maaseudulla kuljeskeli, silloin postinkanto tapahtui kyläläisten keskinäisellä sopimuksella. Jokainen talo kantoi oman vuoronsa, ja se oli persoonallista postinkantoa. Tänä päivänä se on kasvotonta ja tietysti menee huonoon suuntaan, joten tämä on niitä vanhan haikailuja.

Mutta itse asiaan. Pienenä muistutuksena politiikan raadollisuudesta haluan todeta, että viime eduskunnan aikana, kun meidän syyksemme pantiin postien lopettaminen, ministeri Juhantalo, silloinen kansanedustaja, joka tässä äsken kävi, muutaman kuukauden ajan meitä hyvinkin kuivilla ja purevilla lausunnoillaan eduskunnassa käsitteli, jolloin kahdeksan kansanedustajan syyksi pantiin koko suomalaisen postijärjestelmän romuttaminen.

Vaalien alla keskusta kulki talosta taloon tietyssä vaalipiirissä kertomassa, kuinka suuri rosvo posti-Pekka on ollut ja erityisesti Suomen maaseudun puolue, ja käytti tätä vaalivalttinaan täysin perusteettomasti. Nyt, kun Suomen keskusta on hallituksessa ja sillä olisi mahdollisuus palauttaa asiat ennalleen, siis palauttaa ne postitoimistot, jotka Suomessa on lopetettu ja ollaan vielä lopettamassa, ainoana tuloksena on tämä, minkä ed. Stenius-Kaukonenkin siteerasi, kohta 94 Posti- ja telelaitoksesta, muutaman rivin lausuma. Päinvastoin keskustan aikana viedään postinkantoa entistä persoonattomampaan, entistä tehottomampaan suuntaan.

Tämä vain politiikan raadollisuudesta, jos joku sattuu muistelemaan viime eduskuntakauden loppua ja tulevia tapahtumia.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Varmasti aika hyvin muistetaan viime eduskuntakauden loppu ja tämän eduskuntakauden tapahtumat, juuri ne, joista äsken puhuin. Luulenpa, että Postin pääjohtajalla Pekka Vennamolla on aikamoinen osuutensa näihinkin tapahtumiin, laatikkokantoon väkisin siirtymiseen ja postilaatikoiden tyhjentämisen vähentämiseen. En minä ainakaan ole koskaan ollut sitä mieltä, että SMP:n eduskuntaryhmä on pantu tästä vastuuseen. Luulen, että aika pitkälle on osoite posti- ja telehallituksen pääjohtajan paikalla.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ed. Hassille ihan lyhyesti se, että kun vihreä eduskuntaryhmä yleensä ideoi ja tuo esiin asioita hyvin pitkälle, odottaisi, että myös tällaisessa tilanteessa, kun esitetään korotusvaatimuksia, esitettäisiin myös se, millä tavoin tulee maaseudun haja-asutusalueilla oleville ihmisille helpotuksia.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Olen tällaisen ehdotuksen tehnyt jo aikaisemmassa yhteydessä, kun keskusteltiin polttoaineverosta ja teimme polttoaineveron korotusehdotuksen. Ensinnäkin yksi mahdollisuus on haja-asutusalueiden kunnille palauttaa se polttoainevero, joka kunnan alueen asukkailta on kerätty, jolloin se näkyy alempana kunnallisveroäyrinä. Oleellista on kuitenkin mielestäni, että se tapa, jolla varat palautetaan haja-asutusalueiden asukkaille, ei tue autoilua vaan tukee heidän elämäänsä muuten. Tällöin tämä menettely on omiaan luomaan myös painetta joukkoliikenteen kehittämiseen näillä alueilla ja muutenkin sellaisen yhdyskuntarakenteen kehittämiseen, jossa jokapäiväinen elämä ei vaadi autoilua siinä määrin kuin se nyt vaatii, mukaan lukien vaikkapa postiverkoston ja eräiden muiden palveluverkostojen tihentäminen uudestaan. Esitin pitkän listan ideoita myös ryhmäpuheenvuorossamme budjetin palautekeskustelussa pari päivää sitten.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan ja asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotus laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 154
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on mietinnössään varsin perusteellisesti paneutunut valtion paikallishallintoa koskevaan lakiehdotukseen. Koska kysymyksessä on puitelaki, on erittäin tärkeää, että valiokunta on laajalti pohtimillaan kannanotoilla viitoittanut ne linjat, joita pitkin lähitulevaisuudessa ja jopa lähivuosikymmeninä edetään paikallishallinnon kehittämisessä. Näin puitelain soveltamisen kannalta keskeiset kysymykset eivät jää hallinnon ratkaistavaksi vaan harjoitettava menettely ja linjoitus lakia soveltavalle ja jatkotoimenpiteitä valmistelevalle hallinnolle määritellään eduskunnan päätöksen perusteella. Tavoitteena on paikallishallinnon kehittäminen sekä kansalaisten että koko yhteiskunnan parhaaksi tehokkaaksi, palvelukykyiseksi, taloudelliseksi ja kansan läheiseksi.

Myönteisenä seikkana on syytä todeta myös se, että asian valiokuntakäsittely on hallintovaliokunnassa sujunut varsin yksituumaisesti ja ymmärtääkseni silmälläpitäen hallinnon kehittämistä maamme eri alueiden olosuhteet huomioon ottaen koko yhteiskunnan parhaaksi. Valiokunta ei ole sortunut ajamaan minkään uudistuksen kohteena olevan eturyhmän etua vaan katsonut hallintoa kokonaisuutena palvelujen ja kansalaisten näkökulmasta ottaen huomioon painokkaasti samalla oikeusturva- ja myös taloudellisuusnäkökohdat.

Mietintöä laatiessaan valiokunta on äänestänyt ainoastaan kahdesta kohdasta. Toinen niistä koski erästä perustelujen yksityiskohtaa siinä tilanteessa, että työssäkäynti- ja talousalueet ulottuvat toisen läänin alueelle. Toinen äänestys koski lakiehdotuksen 6 §:ää, johon mihin palaan vielä jäljempänä. Muilta osin valiokunta oli mietinnöstä yksimielinen.

Mietinnössä onkin monitahoisesti kiinnitetty huomiota palvelujen turvaamiseen maan eri osissa. Aiemminhan on esitetty epäilyjä nimenomaan tältä osin. Nyt puitelailla ja siihen liittyvällä valiokunnan mietinnöllä on huolehdittu palvelujen saatavuuden turvaamisesta maan eri osissa niin hyvin kuin se puitelailla on yleensäkään mahdollista.

Kihlakuntien muodostamisen kohdalla on lähdetty selkeästi siitä, että kihlakuntien muodostamisen tulee lähteä paikallistarpeista alhaalta käsin. Tämä keskeinen lähtökohta edellyttää sitä, että kihlakunnista ei muodosteta maantieteellisesti liian suuria. Asukasluvultaan maahan muodostuukin hyvin erikokoisia kihlakuntia, osa isoja ja osa pienehköjä. Harvaanasutuilla seuduilla, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, kihlakuntien asukasluku voi jäädä varsin pieneksi. Toisaalta pinta-alaltaan harvaanasutut kihlakunnat voivat muodostua nykyisen organisaation tavoin suhteellisen suuriksi. Kaikkiaan tavoitteena on pyrkiä toimintakykyisiin mutta samalla kohtuullisen kokoisiin kihlakuntiin.

Toteuttamalla mahdollisimman laajalti yhden luukun periaatteella toimivia kihlakunnanvirastoja mahdollistetaan piirikoon pysyminen kohtuullisena ja päädytään samalla mahdollisimman hyvän palvelun lisäksi yhteiskunnan kannalta edullisimpaan ratkaisuun.

Lakiehdotuksen 2 §:n mukainen varsin vaativa tavoitesäännös, jotá on käytettävä lakiehdotuksen organisaatiosäännösten ja toimintaa ohjaavien säännösten tulkintaperusteena, asettaa nimenomaan itse lakitekstissä vaatimuksen palvelujen turvaamisesta maan eri osissa.

Jotta uudistuksella saavutettaisiin ne tavoitteet, jotka sille on asetettu, valiokunta on katsonut, että kihlakunnanviraston sisäisen organisaation tulee olla riittävän joustava. Tämän lisäksi tulee kihlakunnissa olla tarvittava määrä todella palvelukykyisiä palvelutoimistoja.

Tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta onkin tärkeätä tarkastella kihlakunnanviraston sisäistä organisaatiota. Valiokunta on tältä osin ollut täysin yksimielinen asiaa käsittelevän lakiehdotuksen 4 §:n kohdalla, eikä muutenkaan valiokunnan kokouksissa ole esitetty mietinnöstä poikkeavia näkemyksiä kihlakunnanviraston toiminnan organisoimisesta. Tärkeää on huomata, että tehtävät hoitaa kihlakunnanvirasto, eivät sen yksiköt. Virasto vastaa myös tehtävien hoitamisesta kokonaisuudessaan. On selvää, että kihlakunnanvirastolla tulee olla päällikkö, joka johtaa ja valvoo virastoa sekä vastaa sen toiminnasta. Tehtävien hoitamista varten virasto jakautuu yksikköihin, jotka ovat toiminnallisesti mahdollisimman itsenäisiä mutta joihin nähden päälliköllä on valvontavelvollisuus ja vastuu yksiköiden toiminnasta. Mikäli yksikkö poikkeaa sovitusta toimintalinjasta, päällikkö on velvollinen puuttumaan asiaan.

Valiokunnassa on myös yksimielisesti hyväksytty 4 §:n perusteluissa mainittu seikka, jonka mukaan kihlakunnanviraston päällikön on voitava ottaa yksittäistapauksissa mikä tahansa yksikön hoidettavaksi kuuluva asia ratkaistavakseen. Myös resurssit tulevat kihlakunnanvirastolle kokonaisuudessaan, ja virasto päättää

niiden jakamisesta yksiköille. Mikään muu menettely ei hallinnon kehittämisen ja kansalaisten palvelujen kannalta ole järkevää.

Eräässä lakivaliokunnan lausuntoon liitetyssä eriävässä mielipiteessä on ilmeisesti tavoiteltu eräiden pienten eturyhmien näkökulmasta tosiasiassa jopa erillisorganisaatiota. Asiaa ei ole tällä tavalla ilmaistu, mutta ehdotettua lakitekstiä tutkittaessa tähän tavoitteeseen päätyy hyvin vahvoin perustein. Kuitenkin uudistuksessa pitäisi pohtia yhteiskunnan ja kansalaisten etua, ei pelkästään kaupunginvoutien intressejä, jotka on verhottu problematiikkaan koskien kihlakunnanvirastojen ministeriötasolta tapahtuvaa ohjaussuhdetta.

Lakivaliokunnan lausunnossa ehdotetut muutokset merkitsisivät mitä todennäköisimmin hyvin suurien mammuttiyksiköiden muodostumista myös harvaanasuttuun osaan maatamme. Mielestäni lausuntoon liitetyssä III eriävässä mielipiteessä ehdotetun lain hyväksyminen merkitsisi palvelujen olennaista heikkenemistä. Itse asiassa lakitekstissä ehdotetaan käytännössä erillisorganisaation muodostamista. Näennäisesti olisi olemassa kihlakunnanvirasto, mutta viraston sisällä olisivat täysin itsenäiset yksiköt, jotka toimisivat täysin toisistaan riippumatta ja täysin toisistaan välittämättä. Tällaisen viraston päällikölle ei jäisi mitään koordinoivaa roolia, eikä esimerkiksi kansliahenkilöstöä voitaisi käyttää joustavasti uudistuksen mukaisten rationalisointihyötyjen saavuttamiseksi.

Maassamme on erillisorganisaatioista esimerkkejä, joissa päälliköt eivät eräissä tapauksissa ole voineet keskustella keskenään muuten kuin kirjeitse. Tilannetta ei korjaisi yhtään se näennäinen yhden luukun soveltamisen periaate, jossa toisaalta kihlakunnanvirastojen yksiköillä ja toisaalla erillisillä virastoilla olisi yhteisiä palvelutoimistoja. Hallituksen esityksessä ehdotettuun verrattuna uudistus jäisi tässä tapauksessa auttamattomasti kauemmas kuin puolitiehen.

Espoon ja Vantaan nimismiespiirien sisäinen organisaatio voidaan mainita hyvin soveltamiskelpoisena kihlakunnanviraston organisaatiomallina varsin laajalti maassamme myös tulevaisuudessa. Mainitut nimismiespiirit ovat hoitaneet kaikki tehtävänsä varsin tehokkaasti, kansanläheisesti ja taloudellisesti, vaikka asukasmäärät ja tehtävämäärät ovat kasvaneet voimakkaasti, ilman että vastaavia resurssilisäyksiä olisi annettu. Erillisorganisaatiossa näiden tehtävien hoitaminen kyseisillä voimavaroilla ei mitenkään olisi voinut olla mahdollista. Toisaalta verrattaessa esimerkiksi vuoden 87 Espoon nimismiespiirin kokonaismenoja Turun poliisilaitoksen, kaupunginviskaaliviraston ja kaupunginvoudin viraston yhteismenoihin havaitaan, että Espoo on suunnilleen saman kokoisena hoitanut noin puolta edullisemmin tehtävänsä. Muun muassa ulosottoperinnässä tämä nimismiespiiri on ollut erittäin tehokas.

Tietysti on selvää, että Espoon ja Vantaan nimismiespiirien henkilöstövajausta tulee kompensoida. Lähes 30 miljoonan markan ero vuotuisissa käyttökustannuksissa Espoon nimismiespiirin ja Turun poliisilaitoksen osalta vuonna 87 ei selity vakanssieroilla, vaan kysymys on organisatorisesta rakenteesta. Ei tietysti ole tarkoituskaan, että Espooseen hankittaisiin vuositasolla vakansseja 30 miljoonan markan edestä. Tällä yhtä esimerkkikaupunkia koskevalla ylimääräisellä menoerällä muuten hankittaisiin hyvin paljon puhuttuja atk-laitteita koko maahan.

Yhtenäisjärjestelmää on arvosteltu siitä, että sillä ei kaikilta osin ole ollut käytettävissä samanlaisia työskentelyvälineitä kuin valtion paikallishallinnon erillisorganisaatiolla. Sanottu arvostelu on kohdistettu erityisesti ulosottotoimeen. Kuitenkin ulosottoperinnässä on yhtenäisjärjestelmä toiminut koko maassa kaikilta osin tehokkaammin, vaikka sillä on osassa maata ollut vanhanaikaisemmat välineet.

Oikeusturvanäkökohtien osalta yhtenäisjärjestelmän ja erillisjärjestelmän välillä ei ainakaan yhtenäisjärjestelmän vahingoksi ole voitu osoittaa mitään tosiasiallisia seikkoja. On syytä todeta, että Norjassa poliisipäällikkö toimii myös syyttäjänä. Toisaalta Ruotsissa syyttäjä johtaa vähänkin vakavampaa rikostutkintaa, jolloin joudutaan kysymään, onko kysymyksessä todellinen vai näennäinen erillisorganisaatio. Käsittelyssä olevan lakiehdotuksen toteuttaminen käytännössä poistaa senkin seikan, että syyttäjänä toimisi henkilö, joka samassa asiassa on johtanut poliisitutkintaa.

Valiokunnan mietinnössä on lausuman muodossa edellytetty, että "valtion paikallishallinnon palvelujen parantamiseksi, tehokkuuden ja samalla taloudellisuuden lisäämiseksi kihlakunnanvirastoihin ja erillisiin virastoihin hankitaan nykyaikaiseen tietotekniikkaan perustuvat laitteet ja kunnolliset muut työskentelyssä tarvittavat välineet kaikkien lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamista varten". Sanottu koskee erityisesti ulosottotehtäviä. Tässäkään suhteessa uudistuksen epäilijöille ei jää siten sijaa.

Uudistuksella paalutetaan nyt seuraavien

vuosikymmenten osalta valtion paikallishallinnon tulevaisuus. Toteuttamalla uudistus asianmukaisesti päästään koko yhteiskunnan näkökulmasta parhaaseen tulokseen. Valiokunnassa oli halukkuutta vielä pidemmälle menevään uudistukseen kuin valtionhallinnon uudistumiskyky antaa tällä kertaa mahdollisuuksia. Nyt ehdotettu järjestelmä johtaa kuitenkin merkittävään todelliseen hallinnon kehittämiseen ja uuden palveluhengen aikaansaamiseen koko maassamme.

Lakiehdotuksen 6 § toteaa, että kihlakunnanvirastojen ja erillisten virastojen toiminnallinen ohjaus määräytyy edelleenkin asianomaisten ministeriöiden toimialan pohjalta. Ulosottotoimen ohjauksesta huolehtii siten oikeusministeriö. Valtioneuvoston oikeuskansleri ohjaa syyttäjätoimintaa. Muilta osin valtion paikallishallintoviranomaisten toiminnallinen ohjaus kuuluu sisäasiainministeriölle, jollei sitä ole säädetty muun viranomaisen tehtäväksi. Myös hallinnollinen ohjaus säilyisi entisellään. Nämä seikat ilmenevät selkeästi lakiehdotuksen 6 §:stä, joka on saman sisältöinen kuin lepäämään jätetyn lakiehdotuksen 6 §.

Tätä taustaa vasten ihmetyttää vastalauseessa lausuttu. Siinä lausutaan käytännössä toisin sanoen julki hallituksen esityksen 6 §:ssä esitetty ohjaussuhde. Mitään selvää muutosta nykytilanteeseen taikka hallituksen esityksessä lausuttuun ei tältä osin vastalauseessa ilmene. Ilmeisesti vastalauseen motiivi on muualla. On syytä vielä todeta, että ulosottotoimesta annetun lain 1 §:n mukaan ulosottotoimen ylin johto, ohjaus ja valvonta kuuluu oikeusministeriölle. Tämä on voimassa oleva säännös, eikä tätä ole tarkoitus muuttaa. Lakiehdotuksen 6 § viittaakin ulosottotoimen osalta juuri tähän säännökseen. Edelleen on syytä huomauttaa, että hallitusmuodon 46 §:n mukaan ylimpänä syyttäjänä tulee oikeuskanslerin myös pitää silmällä virallisia syyttäjiä, jotka ovat velvollisia noudattamaan hänen määräyksiään. Tämä periaate sisältyy myös lakiehdotuksen 6 §:ään.

Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, voimassa oleva ohjausjärjestelmä on toiminut varsin hyvin. Valiokunta on katsonut, että sen jälkeen kun on saatu kokemuksia lakiehdotuksen mukaisen paikallishallinnon toimivuudesta käytännössä, on pohdittava läänintason ja ministeriötason hallinnon järjestämistä tarpeellisilta osin uudelleen. Tässä on kysymys muun ohella siitä, että uudistuksen tarkoituksena on siirtää päätösvaltaa ylhäältä alaspäin. Kun nähdään, mitä tehtäviä voidaan ministeriötasolta siirtää alaspäin ja läänintasolta paikalliselle tasolle, voidaan harkita läänintason ja ministeriötason hallinnon ohjausjärjestelmän kehittämisen tarpeita. Uudistuksen eräänä nimenomaisena tarkoituksena onkin päätösvallan siirtäminen alaspäin. Nykyisellä ohjausjärjestelmällä ei ole ilmennyt mitään tosiasiallisia oikeusturva- eikä muitakaan ongelmia.

Sillä seikalla, että yhtenäisjärjestelmällä ei kaikkialla ole vielä ollut käytettävissään nykyaikaisia atk-laitteita, ei tässä suhteessa ole ollut vaikutusta. Toisaalta uudistus merkitsee atk- ja muun nykyaikaisen laitteiston hankkimista kaikkien tehtävien hoitamiseksi koko maahan.

Arvoisa puhemies! Piirien lukumäärän osalta on syytä lopuksi todeta, että lukumäärä muodostuu tämän lain ja valiokunnan mietinnön pohjalta ja siitä päättää valtioneuvosto soveltamalla tarkkaan tätä lakia. On täysin mahdotonta valiokuntakäsittelyssä ryhtyä laskemaan piirien lukumäärää. Tähän prosessiin liittyy kiinteästi kuntien kuuleminen ja erityisolosuhteiden tutkiminen, ja vasta tältä pohjalta muodostetaan kihlakunnat kohtuullisen kokoisiksi ja samalla toimiviksi.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuntuu siltä, että ed. Varpasuo on mahdollisimman hyvin perehtynyt nimenomaan kyseessä olevaan asiaan, mutta perusasia on jäänyt häneltä kyllä täysin tajuamatta, kun hän totesi, että tällä lailla pyritään hallinnon kehittämiseen, ja mikäli kuulin oikein, myös palvelujen kohentamiseen.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kyllä nähdä parin vuoden päästä, mitä mieltä ed. Varpasuo on palvelujen kohentamisesta maaseudun osalta, kun nimismiespiirejä yhdistetään. Palvelupisteitä aluksi on niissä piireissä, missä nykyisin on toimittu. Ehkä sinne jää mahdollisesti yksi kansliahenkilö, joka ei pysty tekemään mitään muuta kuin välittämään postin välityksellä tietoja keskuspaikkaan. Sama tilanne on, vaikka lähettäisi ne postin välityksellä.

Tämän uudistuksen myötä maaseudulla nimenomaan valtionhallinnon poliisipuoleen ja ulosottotoimeen liittyvät palvelut heikkenevät niin ratkaisevasti, että enää on aivan turha puhua sen jälkeen, kun näitä piirejä yhdistetään ja muodostetaan, mistään palvelun kohentamisesta.

Arvoisa puhemies! Tulen toisessa käsittelyssä palaamaan perusteellisesti tähän asiaan.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vistbackan puheenvuoron johdosta haluaisin todeta, että valtion paikallishallinnon kehittäminen on vihdoinkin saatava alkuun. Suurimpia virheitä menneinä vuosikymmeninä on se, että tähän ei ole puututtu riittävän ajoissa.

Mitä tulee palvelujen heikkenemiseen, kyllä tässä laissa ja valiokunnan mietinnössä on lähdetty aivan selkeästi siitä, että tavoitteena on, että palvelutoimistojen määrä ei vähene. Palvelupisteet säilyvät. Mutta se on tunnustettava, että päälliköitten määrä vähenee. Ei kai tämä ole verrannollinen siihen, että palvelutaso heikkenee. Tämän haluaisin aivan selkeästi tuoda esille, että palvelutasoa tässä ei heikennetä. Palvelutaso tulee varmasti paranemaan, kun mennään vielä siihen tilanteeseen, että voidaan yhden palvelupisteen tai yhden luukun kautta, niin kuin lain perusteluissa todetaan, antaa kansalaisille palveluja poliisi-, syyttäjä- ja ulosottotoimen osalta, myöhemmin väestörekisterikirjanpitoon liittyvien asioitten osalta, toivottavasti myös työvoimahallinnon, Kansaneläkelaitoksen ja verohallinnon osalta. Kyllä kai tämä on asioitten selkeyttämistä ja mahdollisimman kansalaisläheistä, asiakasläheistä palvelutoimintaa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Minä en kanna huolta päälliköitten määrästä sinällään, vaan nimenomaan siitä, että tämä yksi henkilö, joka siellä maaseudulla luukulla on, ei pysty antamaan niitä palveluksia, joita on tällä hetkellä on, silloin, kun sen tason ihmisiä on ripoteltu eri nimismiespiireihin. Tämän järjestelmän kautta nämä ihmiset joutuvat sinne keskuspaikkaan ja liikkumaan sitä väliä, koska heidän asuntonsa on sillä alueella, millä he tällä hetkellä asuvat.

Esimerkiksi Vaasan läänissä niillä alueilla, joihin on tähän mennessä perehtynyt, tulee olemaan nimenomaan ongelmat siinä, että syyttäjä, poliisipäällikkö, joka hoitaa poliisitointa, ja ulosottotoiminnasta vastaava ovat hyvin kaukana niistä ihmisistä, joitten asioita he joutuvat hoitamaan.

Ed. L a x : Herra puhemies! Ed. Varpasuo totesi puheenvuorossaan aivan oikein, että tämmöisen hallintouudistuksen periaateratkaisut pitäisi tehdä eduskunnassa, jotta sitten täytäntöönpanijat voisivat johdonmukaisesti lähteä liikkeelle. Hän kehui nyt myös sekä tätä lakiesitystä että hallintovaliokunnan mietintöä ja uskoi nähtävästi itse, että ne johtavat tähän.

Minulla on valitettavasti päinvastainen käsitys tästä tilanteesta. Minusta on itse asiassa erittäin surullista, ettei hallitus sen enempää kuin hallituspuolueetkaan eduskunnassa ole rohjenneet tehdä johtopäätöksiä loppuun asti ehdottamastaan organisaatiorakenteesta.

Minun mielestäni tämä lakiesitys, olkoonkin, että se vie kehitystä jonkin verran eteenpäin ja oikeaan suuntaan, on kuitenkin ristiriitainen, ja minun mielestäni osittain on näin myös hallintovaliokunnan mietinnön osalta. Eräät epäselvät tai keskeneräiset linjanvedot siirtävät keskeisiä ratkaisuja viranomaisille ja saattavat näin aiheuttaa tai ylläpitää hallinnon uudistusta haittaavia arvovaltakiistoja.

Lausunnosta sen paremmin kuin hallituksen esityksestäkään ei käy selkeästi ilmi tavoiteltavan uudistuksen todellinen luonne. Tosiasiahan on, että noin 250 poliisipiiristä sekä erinäisistä muista viranomaisista muodostetaan noin 120 kihlakunnanvirastoa. Tällä tavoitellaan voimavarojen kokoamista ja uudelleenjärjestelyä nykyistä suurempiin viranomaisyksiköihin siten, että saataisiin mm. päätoimiset, pätevät ja tasaisemmin työllistetyt poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoviranhaltijat.

Tämä muutos sekä uusien toimintojen kuten rekisteritoimistojen liittäminen kihlakunnanvirastoon merkitsevät jo sinänsä luopumista perinteisestä nimismiesjärjestelmästä. Uudistamisprosessin jäntevän toteuttamisen varmistamiseksi lausunnossa olisi sen vuoksi pitänyt yksiselitteisesti ja johdonmukaisesti määritellä kihlakunnanviraston yksiköiden suhteet ylempiin viranomaisiin ja viraston päälliköiden väliset toimivaltasuhteet.

Minusta on suorastaan irvokasta ja eduskunnan arvovallan kannalta arveluttavaa, kun tässä eri asiantuntijoita on kuultu, ettei esimerkiksi kahden asianomaisen ministeriön kansliapäälliköiden, oikeuskanslerinviraston ja valtionhallinnon ylimmän vastuullisen selvitysmiehen yhteneväisiä lausuntoja ole pantu nyt linjanvetojen pohjaksi. On kyllä aika ihmeellistä, että täällä joutuu toteamaan, että opposition esittämä vastalause noudattaa nimenomaan niitä linjanvetoja, joita nämä asiantuntijat ovat puoltaneet ja tuoneet esille.

Se, että esimerkiksi jotkut suuret nimismiespiirit, Vantaa ja Espoo on mainittu, toimivat tehokkaasti sekä poliisi-, syyttäjä- että ulosottotoimen osalta, on varmasti seurausta siitä, että

nämä piirit ovat suuret. Siellä on ollut mahdollista päästä pitkälti niihin tavoitteisiin, joihin nyt sanotaan pyrittävän tällä lakiesityksellä. Siellä on riittävän suuret yksiköt, jotta ne voivat järkiperäisesti toimia, enkä tietenkään halua vähätellä asianomaisten nimismiespiirien esimiesten panosta tätä järjestelmää kehitettäessä. Mutta eihän suinkaan perussyy siihen, että tähän on päästy, ole siinä, että kysymyksessä on nimismiesjärjestelmä, vaan nimenomaan siinä, että on saatu riittävän suuret yksiköt aikaan. Tämän varaan rakentuu koko tämä malli, ja siitä pitäisi uskaltaa johtopäätökset loppuun asti tehdä.

Sain varsin myöhään käteeni tämän hallintovaliokunnan mietinnön. En ole sieltä kyllä löytänyt sitä, mitä mm. mainitsemani asiantuntijat myös ovat pitäneet kovin tärkeänä, ja se on se, että saadaan selvä työnjako eri hallinnonhaarojen ja eri toimintojen osalta. Minusta on kyllä aika harhaanjohtavaa sanoa, niin kuin ed. Varpasuo tässä ounasteli, että tässä jonkin pienryhmän etuja ajetaan silloin, kun puhutaan siitä, että ulosottotoimi kokonaisuudessaan toimisi oikeusministeriön alaisuudessa. Viittaan edelleen mainittuihin asiantuntijoihin.

Olen myös löytänyt yhden kohdan mietinnön sivulta 7, joka saattaa johtaa ristiriitaan esitutkintalainsäädännön kanssa, ja se riippuu siitä, kenet määrätään tällaisen kihlakunnanviraston päälliköksi, onko ylipäätään edes mahdollista siirtää esitutkintalain mukaisia valtuuksia hänelle. Tällaiseen joudutaan, kun ei olla johdonmukaisia.

Tässä olivat keskeisimmät huomioni. Mielestäni opposition esitys on parempi, mutta kyllä tämä hallituksen esityskin asiaa nyt vie vähän eteenpäin.

Ed. V i r r a n k o s k i : Herra puhemies! Nyt käsiteltävä lakiesitys valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista pohjautuu pitkälti edellisessä eduskunnassa käsiteltyyn mutta vaalien yli äänestettyyn saman nimiseen lakiesitykseen. Lakiesityksen tarkoituksena on, että valtion paikallishallinto järjestettäisiin kihlakunnittain. Kihlakunnat muodostettaisiin nykyisistä kunnista niiden rajoja noudattaen. Uudelleenjärjestely koskisi aluksi poliisitoimen, syyttäjätoimen, ulosottotoimen ja yleishallinnon tehtäviä, mutta tekisi mahdolliseksi ottaa mukaan myöhemmin myös muita valtionhallinnon tehtäviä.

Lakiesityksen keskeisenä sisältönä on toisaalta kerätä ns. vanhoissa kaupungeissa poliisilaitos, kaupunginviskaalin ja kaupunginvoudin toimistot yhdeksi kihlakunnanvirastoksi, mikä mietinnön mukaan koskisi ainoastaan alle 100 000 asukkaan kaupunkeja. Toisaalta maaseudulla yhdistettäisiin pieniä nimismiespiirejä suuremmiksi kihlakunniksi, joiden hallinto keskitettäisiin kihlakunnanvirastoiksi. Maamme 249 poliisipiiristä olisi tarkoitus muodostaa eri perustein arvioituna 80 kihlakuntaa tai 120 kihlakuntaa, riippuen valtioneuvoston harkinnasta.

Hallituksen esityksessä jo todetaan, että organisaatiolle voitaisiin antaa joitakin muitakin valtionhallinnon tehtäviä. Hallintovaliokunta edellyttää mietinnössään hallituksen selvittävän mahdollisuudet koota mm. suurten kihlakuntien erilliset virastot sekä väestökirjanpitotehtävät kihlakunnanvirastojärjestelmään. Seuraavassa vaiheessa tulisi valiokunnan mielestä selvittää ainakin Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistojen, verovirastojen ja työvoimatoimistojen kokoaminen samaan yhteyteen.

Vanhoissa kaupungeissa, voidaan todeta, uudistus on lähinnä organisatorinen eikä vaikuta sanottavasti palveluiden saatavuuteen, vaan sillä voi olla jopa palveluja parantava merkitys. Sen sijaan maaseudulla kihlakuntajärjestelmän perustaminen nyt esitetyssä muodossa merkitsisi palvelujen rajua keskittämistä. Yhtä kihlakuntaa kohti lakkautettaisiin keskimäärin kolme tai neljä nimismiespiiriä. Mikäli hallintovaliokunnan eri tavoin esittämät lisätehtävät mm. verotuksen ja Kansaneläkelaitoksen toimintojen sekä työvoimahallinnon osalta edelleen koottaisiin kihlakunnnvirastoihin, kyseessä olisi ilmeisesti suurin valtion paikallishallinnon keskittäminen, mitä maassamme on koskaan suoritettu. Siksi herää kysymys, miksi näin raju keskittäminen.

Jo poliisi- ja nimismiespiirien toimialan suhteen uudistus aiheuttaa aivan ilmeisesti palvelujen heikkenemistä, päinvastaisista vakuutteluista huolimatta. Asioimismatkat pidentyvät moninkertaisiksi, viranomaisia olisi vaikeampi tavoittaa, ja henkilökohtainen tuntemus ja vuorovaikutus heikkenisi tai loppuisi kokonaan. Tällä hetkellä kansalaisten asioiminen nimismiehen kansliassa on helppoa. Samalla luukulla voi hoitaa kaiken tarvittavan asioiminen. Nimenomaan tällä hetkellä pienissä poliisipiireissä on vallalla yhden luukun periaate. Palvelu on nopeampaa kuin suurissa yksiköissä, yksilöllistä ja asiallista ja täyttää nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen vaatimukset. Toisaalta pienet nimismiespiirit eivät ole osoittautuneet missään suhteessa heikommin hoidetuiksi tai tehottomammiksi kuin suuret, mitattiinpa tehokkuus millä

mittarilla tahansa. Suurena ansiona tähän on, että viranomaiset, poliisit, nimismiehet ja muu henkilökunta, tuntevat hyvin toimialueensa ja näin voivat käyttää paikallistuntemustaan hyödyksi.

Kihlakunnanvirastojen luomisella on tarkoitus edistää erikoistumista. Virastoissa olisi erilliset itsenäistä päätösvaltaa käyttävät poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoyksiköt sekä tarvittavat muut yksiköt, joilla olisi yhteinen päällikkö. Kun ottaa huomioon nykyisen virkarakenteen, tuntuu luonnolliselta olettaa, että kihlakunta muodostettaisiin kuten äsken totesin noin kolmesta nimismiespiiristä, joista jokaisesta vapautuva nimismies määrättäisiin yhden yksikön johtajaksi. Koska valtionhallinnon tätäkin lohkoa koskee henkilöstön vähentämistavoite, on johdonmukaista olettaa, että kihlakunnanviraston muukin henkilökunta haravoitaisiin lakkautettavista poliisipiireistä.

Lakiesityksen perusteluissa esitetään pysytettäväksi poliisin palvelupisteiden määrä nykyisellä tasolla. Hallintovaliokunta onkin ottanut ilmeisesti muistaen kihlakunnanvirastojen henkilöstötarpeen lusikan kauniiseen käteen todeten, että palvelutoimistoissa toimintaa voitaisiin järjestää myös osa-aikaisesti. Toisin sanoen palvelupisteiden säilyttäminen uudessa järjestelmässä ei ehkä ole onnistumaan. Jatkossa palvelutoimistojen perustaminen ja lakkauttaminen jäisikin lääninhallituksen asiaksi, joten poliittisella päätöksenteolla ei olisi mahdollisuuksia turvata palvelujan saatavuutta. Myöskään ao. kunnan kanta ei jatkossa ratkaise asiaa.

Miksi maaseudun nimismiespiirejä ollaan lakkauttamassa ja keskittämässä? Raha ei tässä ainakaan liene määräävänä tekijänä, ehkä tosiasiassa uudistus vain lisää kustannuksia. Ilmeisesti kyseessä on keskittämisestä menneltä vuosilta jäänyt jonkinlainen perintö, joka on ollut vallalla eräillä muillakin hallinnonaloilla kuten kansanterveystyössä; tätä on viime aikoina koetettu purkaa. Toivottavasti samanlaista purkutyötä ei jouduta jatkossa aikanaan tämän hallinnon osalta suorittamaan.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva lakiesitys valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista merkitsee maaseudun osalta kiistatonta vaaraa nykyisten palvelujen säilyttämiselle ja kehittämiselle. Valtion paikallishallinto on vanhastaan ollut olennainen ja elävä osa maaseutua. Luonnollisesti valtionhallinto tulee kehittää, mutta palvelujen saatavuus ja maaseudun palvelutaso ei saa siitä kohtuuttomasti kärsiä, vaan peruspalvelut tulee turvata tasapuolisesti kaikille kansalaisille. Keskittäminen on vanhanaikaista eikä kuulu enää nykyaikaiseen keinovalikoimaan.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Paikallishallintolain eteneminen eduskunnassa on jälleen esimerkki siitä politiikan raadollisuudesta, josta aikaisemminkin puhuin. Viime eduskunnan aikana tämä laki yritettiin ensin hylätä, sitten se siirtyi yli valtiopäivien — ed. S-L. Anttilan, keskusta, ehdottomana ja ed. Aittoniemen, SMP, kannattamana — koska tämä laki oli erinomaisen huonosti valmisteltu ja arvioiden mukaan huonoon lopputulokseen johtava. Nyt sama laki parin kolmen sanan muutoksella on muuttunut keskustan mielestä niin hyväksi, että se voidaan uuden eduskunnan aikana kyllä hyväksyä lähes siinä muodossa kuin se hylättiin viime eduskunnan aikana.

Tavoitteet tässä laissa ovat perusteltuja, sen ymmärrän. Esimerkiksi ulosoton ja syyttäjäntoimen osalta uskon, että mitään suurempia ongelmia ei tule, mutta poliisihallinnossa niin hallintopalveluiden kuin turvallisuuspalveluiden, siis poliisipalveluiden, osalta tämä muutos on ehdottomasti liian raju. Valikoiva nimismiespiirien yhdistäminen olisi paikallaan, esimerkkinä usein toteamani Lahti — Hollola, jossa Lahden kaupunki on poliisipiirinä Hollolan sisällä ja poliisien päämajojen välillä vain kivenheitto matkaa, jos oikein kunnolla heittää ja pikkasen valehtelee siihen päälle.

Mutta sen tyyppinen järjestelmä, mihin tässä mennään, tämä kihlakuntajärjestelmä, on arveluttava. Kun tänä päivänä maassa yhteistoiminta-alueen laidalla on sellaisia paikkoja, joihin on mahdottomuus saada poliisia, mahdottomuus saada lähellekään minkäänlaisia toimistopalveluja, niin tämän lain toteuduttua loppukin romahtaa. Puheet poliisin toimipisteiden, mitä tänä päivänä on olemassa, pitämisestä palvelupisteinä edes osa-aikaisesti eivät tule toteutumaan. Lain systeemi on se, mikä suomalaisen hallintouudistuksen yleensäkin.

Ed. Saario: Herra puhemies! Tässä kysymyksessä on miltei pakko, jos on rehellinen, yhtyä niihin käsityksiin, joita ed. Henrik Lax esitti. Ilmeisesti on niin, ja tässä voi viitata ed. Aittoniemeen, että hyvästä tarkoituksesta ei aina välttämättä synny erinomaisia tuloksia. Se ns. yhden luukun periaatteena kuvailtu hallinnon erinomainen uudistus ei välttämättä lainkaan

tarkoita myönteisten toimenpiteiden tulemista hallintoon, vaan itse asiassa voisi sanoa, että yhden luukun periaate toteutuu ainoastaan erityisen hyvin hirttolavalla, mutta muutoin on väärin yhdistää luukkujen lukumäärää erityisen hyvään palveluun.

Minä pelkään, että tämä mammuttijärjestelmä, joka tässä syntyy, saattaa vetää myötäänsä sellaisia hallinnollisia hankaluuksia, joista itse asiassa palvelut kärsivät. Erinomaisen murheellinen olen siitä, että kun näin laajaa uudistusta ollaan rakentamassa, niin on unohdettu tai on jätetty kaksi keskeistä organisaatiota vaille niille kuuluvaa tarkastelua. Syyttäjälaitoksen ja ulosottotoimen sijoittaminen samaan hallintokokonaisuuteen ei mielestäni kyllä edusta mitään nykyaikaista hallintoajattelua, ja epäilenpä, ettei se parhaalla mahdollisella tavalla syyttäjälaitoksen osalta edes turvaa kansalaisten oikeusturvaa. Kun syyttäjätoimi ja ulosottotoimi ovat selvästi luonteeltaan ja operatiivisesti ja substanssinsa osalta oikeusministeriön alaista toimintaa, olisi pitänyt uskaltaa tämä asia selvästi todeta ja saattaa se lakitekstissä riittävän ymmärrettävään muotoon.

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Oli myönteistä, että ed. Lax sanoi, että tämä lakiesitys vie jonkin verran asiaan ja on oikean suuntainen. Mutta kun hän sitten puuttui siihen esimerkkiin, jonka kerroin Espoosta ja Turusta, niin hän unohti, että puhuin nimenomaan saman kokoisista kaupungeista. Toisin sanoen Espoossa hoidetaan yhtenäisjärjestelmässä syyttäjä ja ulosotto — nimenomaan ulosottoon itse kiinnitin huomiota — puolta halvemmin kustannuksin ja poliisitoimi kuin erillisorganisaatiossa Turussa, ja on kysymys saman kokoisista kaupungeista. Tämä esimerkki erinomaisen hyvin kertoo sen, että yhtenäisjärjestelmällä saatetaan saavuttaa sellaisia etuja, joita tällä lakiesityksellä kaiken kaikkiaan ollaan nyt peräänkuuluttamassa. Minusta esimerkki oli erinomaisen hyvä, koska asukasluku näissä kaupungeissa on suurin piirtein sama. Erot kustannuksissa johtuvat siis aivan jostakin muusta kuin koosta, vaikka niin ed. Lax yritti äsken selittää.

Olen erittäin tyytyväinen, että ed. Aittoniemi totesi sen, että ulosoton ja syyttäjätoimen kohdalta tämä esitys on onnistunut. Toisin sanoen niitä pelkoja, joita ed. Saario nimenomaan oikeusturvanäkökohdilta esitti, ei ole. Konkreettisesti ei ole voitu osoittaa, että olisi selkeästi sellaisia pelkoja tai sellaisia kohtia, joissa ulosoton ja syyttäjälaitoksen kohdalta yhtenäisjärjestelmään siirtyminen aiheuttaisi oikeusturvaloukkauksia.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ed. Laxin puheenvuoron johdosta. Valitettavasti joudun hyvin monelta osin yhtymään niihin näkemyksiin, mitä ed. Lax esitti, nimenomaan sen johdosta, että itse olen toiminut myöskin ulosottomiehenä ja olen ollut monilla kursseilla ja koulutuspäivillä, jolloin on samassa tilaisuudessa ollut kaupunginviskaali. Valitettavasti sisäministeriö ei ole halunnut kehittää nimismiespiirissä olevaa ulosottojärjestelmää nimenomaan maaseudulla. Jossakin Espoossa ja Vantaalla näin on tehty. Mutta vaikka menee kuinka pieneen kaupunginvoudin virastoon, siellä on kaikki laitteet. Oikeusministeriön taholta on pystytty nämä hoitamaan. Siellä on nähty se, että ulosottovirastossa, kun siellä on kunnon vehkeet, kunnon laitteet, pystytään suorittamaan tehokkaasti perintätoimintaa. Sen johdosta olen taipuvainen kyllä siihen, että koko ulosottojärjestelmän siltä osin pitäisi siirtää oikeusministeriön alaisuuteen.

Mitä tulee ed. Virrankosken puheenvuoroon, siihen voi täysin yhtyä. Onkin vain mielenkiintoista nähdä, millä tavoin ed. Virrankoski painaa nappia tämän lakiesityksen kolmannessa käsittelyssä, kun SMP tulee esittää sen hylkäämistä.

Ed. L a x : Herra puhemies! Ed. Varpasuo ei saanut kyllä minua vakuuttuneeksi niillä esimerkeillä, jotka hän esitti. Aivan niin kuin ed. Vistbacka totesi, täytyy toimintokohtaisesti näitä asioita katsoa eikä sekoittaa keskenään. Riittävä koko on tietysti eräs lähtökohta ja sitten se, että johtosuhteet toimivat. Pikemminkin minä tekisin päinvastaiset johtopäätökset niistä esimerkeistä, jotka ed. Varpasuo toi esille.

Ed. V a r p a s u o : Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle haluaisin ensiksi todeta, että asia on tullut kyllä valiokunnassa esiin. Valiokunta nimenomaan on halunnut kiinnittää huomiota ulosoton atk-laitteistoihin. Haluan todeta, että valiokunta pontena on tästä asiasta lausunut mielipiteensä. Haluan sen lukea, että ed. Vistbackakin sen vielä muistaisi: "Valiokunta edellyttää, että valtion paikallishallinnon palvelujen parantamiseksi, tehokkuuden ja samalla taloudellisuuden lisäämiseksi kihlakunnanvirastoihin ja erillisiin virastoihin hankitaan nykyaikaiseen

tietotekniikkaan perustuvat laitteet ja kunnolliset muut työskentelyssä tarvittavat välineet kaikkien lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamista varten. Sanottu koskee erityisesti ulosottotehtäviä." Tiedettiin nimenomaan, että kaupunginvoudit ovat voineet nyt kehua paremmilla laitteillaan kuin nimismiespiireissä ulosottomiehet, ja tämä ongelma haluttiin eduskunnan lausumalla näin korjata.

Mitä tulee ed. Laxin kommenttiin, niin toivon mukaan lakivaliokuntakin oli saanut saman selvityksen Suomen Nimismiesyhdistykseltä, jossa oli vertailtu nimenomaan eri kaupunkeja ja eri nimismiespiirejä. Ei ainoastaan tämä esimerkkini Turusta ja Espoosta pidä paikkaansa, vaan samaa voidaan sanoa Raumasta ja esimerkiksi Halikosta. Puolta halvemmalla hoidetaan samat tehtävät Halikossa kuin esimerkiksi Raumalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi poliisin hallinnosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 155
Lakialoite n:o 74
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämän lain osalta totean kaksi asiaa. En tiedä, onko ed. Vistbacka pyytänyt puheenvuoroa. Hän varmasti käsittelisi asiaa tarkemmin.

Ensinnäkin poliisihallintolaissa näkyy edelleen se poliisiylijohtaja Urposen peukalon varjo, kun hän on pyrkinyt luomaan lääninpoliisia ja saamaan mm. keskusrikospoliisin lääninjohdon alle lääninpoliisisysteemiin. Nytkään tästä ei ole vältytty, vaan esityksessä tietyllä tavalla keskusrikospoliisin aluetoimisto alistetaan, vaikkakin tietyissä rajatuissa asioissa mutta alistetaan kuitenkin, entistä enemmän lääninhallituksen peukalon alle. Samoin liikkuva poliisi tulee olemaan suoraan sisäasiainministeriön alainen. Näin ollen, vaikka kummastakin poliisiyksiköstä puhutaan itsenäisenä poliisiyksikkönä, niiden itsenäisyys ja toisaalta tietty objektiivisuus tullaan tästä syystä asettamaan enemmälti poliittisen kontrollin alle kuin tähän saakka. Se on tietyllä tavalla virhe, ja minä en sitä hyväksy. Asiastahan on pitkään taisteltu, ja tämä jää puoliväliin. Lääninpoliisia ei perusteta, mutta käytännössä tällä pyritään samaan suuntaan.

Toiseksi Helsingin poliisilaitoksen osalta tietyllä tavalla asiat jäävät puoliväliin. Se on osittain suoraan sisäasiainministeriön ja osittain lääninhallituksen alainen. Tämän tyyppinen hallintomalli tuskin tulee pitkän päälle onnistumaan, vaan asiaan joudutaan tekemään myöhemmin korjauksia. Lain voi sellaisenaan hyväksyä. Sen sijaan aikaisempaa paikallishallintolakia esitän myöhemmin hylättäväksi.

Ed. Varpasuo: Arvoisa puhemies! Halusin pyytää tämän puheenvuoron sen takia, kun kerrankin voin olla samaa ed. Aittoniemen kanssa siinä kohdassa, mitä tulee Helsingin poliisilaitokseen. Olen ollut näkemyksenäni esittämässä sitä, että nimenomaan Helsingin poliisilaitoksen asema olisi pitänyt ratkaista johdonmukaisesti ja yhden johdon eli tässä tapauksessa Uudenmaan läänin alaisuudessa eli suhteet sisäministeriöön olisi pitänyt katkaista. Siltä osin voin kerrankin olla täysin samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Haluan ihan lyhyesti puuttua samaan asiaan. Nimenomaan valiokunnan mietinnön sivulla 7 on mielenkiintoisesti kirjoitettu tämä asia. Ensin todetaan, että "poliisitoiminnan johtamisen Uudenmaan läänin alueella tulisi olla pääsääntöisesti myös Helsingin poliisilaitoksen osalta lääninjohdolle kuuluva tehtävä". Sanotaan myös, että "mainittu poliisilaitos olisi lääninhallituksen alainen virasto". Mutta sen jälkeen tämä vesitetään. Millä tavoin lääninhallitus voi esimerkiksi taloudellisesti ja toimintasuunnitelmia tehdessään puuttua asioihin, kun täällä taas toisaalta todetaan, että Helsingin poliisilaitos on kuitenkin sisäasiainministeriön alainen siltä osin, kuin puhutaan toiminnan ja talouden suunnittelusta ja henkilöstöasioista? Onneksi yhdestä pykälästä on Helsingin kaupunki vedetty pois, että saavat ainakin keskenään riidellä, kun yhteistoiminta-alueita lääninhallitus lähtee perustamaan, siitä, lähteekö ministeriö niitä yhteistoiminta-alueita perustamaan sen mukaisesti, mitä lääninhallitus esittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 231 laeiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon sekä tuontimaksulain ja siihen liitettyjen tuontimaksutaulukon ja teollisuusetuluettelon muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

6) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 kansainvälistä tekstiilikauppaa koskevan sopimuksen voimassapitämistä koskevan pöytäkirjan voimaansaattamisesta (A 4)

7) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Kiinan kansantasavallan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 5)

8) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Hongkongin kanssa eräiden tekstiilituotteiden Hongkongista tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta ja valvomisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 6)

9) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Korean tasavallan kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 7)

10) Asetus 13 päivältä joulukuuta 1991 Macaon kanssa eräiden tekstiilituotteiden Macaosta tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta ja valvomisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 8)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi maanantaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 15.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio (s. 4333—4335)

Seppo Tiitinen (s. 4335—4373)